

Anledning. Om disse Fester samt om *Elers' Kollegiums 200 Aars Jubilæum* er foran Side 892—97 givet en udførlig Beretning.

VIII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket i 1891—92.

(Overbibliothekar S. Birket Smith.)

Bibliotheket var i det akademiske Aar 1891—92 aabent for Publikum i 267 Dage. Udlaan fandt dog kun Sted i 263 Dage, idet det som sædvanlig standsede nogle Dage før Julen. Der udlaantes 20701 Bind (mod 17121 Laanebeviser), medens der i Læsesalen fremtoges 22133 Bind til 11061 Besøgende. I det Hele har der saaledes i Aarets Løb til Publikums Brug været fremtaget 42834 Bind. Over Benyttelsen af det i Læsesalen opstillede, betydelig forøgede Haandbibliothek har der efter Sagens Natur ikke kunnet føres Regnskab.

Med Hensyn til Bibliothekets Benyttelse i de enkelte Maaneder stiller Forholdet sig, som det vil ses af følgende Oversigt:

Læsesalen.

	Dagens Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
September	26	1219	2416
Oktober	27	1259	2239
November	24	1197	2214
December	20	749	1592
Januar	24	797	1690
Februar	25	1196	2286
Marts	27	1175	1900
April	20	730	1249
Maj	23	871	1478
Juni	17	634	1399
Juli	7	251	704
August	27	983	2966

Udlaanet.

	Dagens Antal.	Laanebeviser.	Fremtagne Bind.
September	26	1782	2100
Oktober	27	1794	2093
November	24	1635	1936
December	16	870	1024
Januar	24	1627	1982
Februar	25	1761	2076
Marts	27	1790	2116
April	20	1412	1692
Maj	23	1461	2030
Juni	17	1239	1545
Juli	7	417	499
August	27	1333	1608

— Bogsamlingen forøgedes som sædvanlig dels gennem den befalede Aflevering af dansk Litteratur, dels gennem Indkjøb, Udveksling med fremmede Universiteter og andre lærde Institutioner, samt Gaver. Af de sidste kan særlig fremhæves en stor Mængde, mest lærde periodiske Skrifter, afgivne til Bibliotheket af det kgl. danske Videnskabernes Selskab, i Lighed med, hvad der i en længere Aarrække har fundet Sted.

Desuden modtog Bibliotheket Gaver fra følgende Institutioner, Redaktioner og Enkeltmænd:

Udenrigsministeriet, Justitsministeriet, Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, det lægevidenskabelige Fakultet, Søkort-Arkivet, Artilleristaben, det store kongelige Bibliothek, Københavns Politi, Kunstakademiet, det krigsvidenskabelige Selskab, det kgl. nordiske Oldskriftselskab, det kgl. danske geografiske Selskab, det philologisk-historiske Samfund, Redaktionen af Nordisk Tidsskrift for Filologi, Cæciliaforeningen, Forlagsbureauet, den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, den kgl. norske Regjering, det statistiske Centralbureau i Christiania, Universitetsbibliotheket og Universitetsobservatoriet i Christiania, den norske historiske Kildeskriftkommission, det kgl. norske Videnskabers Selskab, den norske Nordhavs-Expeditions Udgiver-Komité, den kgl. svenske Regjering, Vetenskaps-Akademien i Upsala, Redaktionen af Nordiskt medicinskt Arkiv, Generalbestyrelsen for det kgl. Bibliothek i Berlin, det kgl. sachsiske statistiske Bureau, der Verein für Geschichte und Alterthumskunde von Erfurt, der Verein für mecklenburgische Geschichte und Alterthumskunde, Fraenkelsche Stiftung (Breslau), den kgl. nederlandske Regjering, Universitetet i Leiden, India Office (London), the Royal Asiatic Society, the Clinical Society of London, the Pathological Society of London, the Society for inquiring into the Zoroastrian Religion, Universitetet i Edinburgh, den kgl. italienske Regjering, l'Académie imp. des sciences de St. Pétersbourg, die gelehrte Estnische Gesellschaft zu Dorpat, die Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität Dorpat, det finske Litteraturselskab, Sällskapet för Finlands Geografi, l'Institut de pathologie et de bactériologie de Bucarest, the Government of Madras, the Geological and Natural History Survey of Canada, the Surgeon General (U. S. Army), the Department of Agriculture (Washington), the Smithsonian Institution, the Harvard Medical School Association, the Cornell University and Library, the Yale University, Universiteterne i Nebraska og Californien, Nationalbibliotheket i Buenos Aires, the Public Library etc. of Victoria.

Dr. jur. V. Bentzon, Professor Jul. Bergbohm (Gries), Docent Dr. Boas, Professor A. Boener (Wien), Stud. mag. H. Borries, Justitsraad Dr. phil. Chr. Bruun, Docent J. Brynildsen (Christiania), Dr. med J. Carlsen, Kreds-læge Kr. Carøe, Cand. mag. J. Clausen, Professor Deuntzer, Observatorie-Bestyrer W. Doberck (Hongkong), Friherre L. F. v. Eberstein (Berlin), Professor Falbe Hansen, Folkethingsmand F. Falkenstjerne, Professor Dr. V. Fausbøll, Hr. A. Fortmann, Banechef W. Fridericia, Polytekniker F. R. Friis, D'Hrr. Gehe & Co (Dresden), Hr. v. Gerbel-Embach (Dresden), Hs. Excel. Kultusminister Dr. jur. Goos, Professor M. J. de Goeje (Leiden), Boghandler E. Hagerup, Justitsraad J. Hannovers Arvinger, Hr. Emanuel Hansen (St. Petersburg), Professor P. Hansen, Højesteretsadvokat A. Hindenburg, kgl.

Hofboghandler Chr. Høst, Distriktslæge V. Ingerslev (Præstø), Cand. phil. N. Jacobsen, Cand. theol. Will. Jacobsen, Cand. mag. O. Jensen, Godsejer L. Jørgensen (Søllestedgaard), Boghandler W. G. Korn (Breslau), Gehejmetatsraad, Dr. jur. A. F. Krieger, Gymnasiallærer Dr. Fr. Kurze (Stralsund), Grev C. Landberg (Cairo), Bibliotheksassistent Dr. S. Larsen, Professor Dr. jur. Jul. Lassen, Hr. A. Legrelle (Gand), Boghandler D. Lehmann, Professor K. G. Leinberg (Finland), Hr. E. Lemoine (Paris), Dr. A. V. Ljungman (Varekil), Dr. C. F. Mac Donald (New York), Stud. mag. M. Mackeprang, Hr. R. Mejborg, Hr. P. Montt (Washington), Grosserer Frederik Møller, Bibliothekar E. W. B. Nicholson (Oxford), Professor C. Nyrop, Redaktør E. Ortved (Christiania), Redaktør Al. Petersen-Studnitz, Dr med. H. Philipsen, Professor F. Prusik (Prag), Underdirektør ved Orlogsværftet A. H. M. Rasmussen, Cand. polyt. N. H. Rasmussen, Boghandler Reitzel, Stiftsprovst Dr. theol. C. Rothe, Professor Dr. jur. Will. Scharling, Papirhandler Schneider, Boghandler Magnus A. Schultz (Aalborg), Distriktsforstander G. Sibbern, Dr. phil. O. Siesbye, Rabbiner D. Simonsen, Etatsraad Japetus Steenstrup, Generalauditor H. C. Steffensen, Professor G. Stephens, Postinspektør Chr. Svendsen, Hr. P. Søller, Boet efter Kammerherreinde Sophie Tetens, Premierlieutenant L. V. Thomsen, Pastor D. Thrap (Christiania), Professor Dr. jur. Torp, Cand. mag. Gerson Trier, Folkethingsmand H. Trier, Musikhandler C. Warmuth (Christiania), Professor H. Westergaard, Fuldmægtig A. R. Winther, Boghandler Wroblewski.

— Blandt de i den forrige Aarsberetning omtalte Foranstaltninger, der stod i Forbindelse med Indretningen og Benyttelsen af Bibliothekets nye Læsesal, burde have været nævnet, at jeg under 27de Maj 1891 foreslog at forøge de underordnede Funktionærers Antal ved Ansættelsen af en fast Garderobebetjent og et Bud ved Læsesalen, med Lønninger paa henholdsvis 480 og 770 Kr. for 4 Timers daglig Tjeneste. Forslaget anbefalede af Konsistorium, optoges af Ministeriet og vedtoges af Rigsdagen endnu i Samlingen 1891—92.

— I Skrivelse af 13de Oktober 1891 forlangte Ministeriet at høre mine Yttringer om en Indstilling fra Rigsarkivaren, som gik ud paa, at der maatte blive truffet Foranstaltninger til Sikring af, at de Exemplarer af Landets Aviser, som afgaves til de offentlige Bibliotheker og Provinsarkiverne, bleve trykte paa behørigt Papir. Skjønt ogsaa jeg maatte nære stor Betænkkelighed ved Beskaffenheden af det paagjældende Papir, mente jeg dog, at Rigsarkivarens Frygt for alle Avisers totale Tilintetgjørelse i en nær Fremtid maaske var noget overdreven, og udtalte, at det utvivlsomt under alle Omstændigheder vilde være forbundet med de største Vanskeligheder ad Lovgivningens eller Administrationens Vej at faae truffet Foranstaltninger til at tilvejebringe bedre Forhold paa det nævnte Omraade. For en enkelt Avisgruppes Vedkommende — den i det Ferslewske Etablissement trykte — antog jeg dog, at der maatte kunne udrettes Noget ved en privat Henvendelse fra Ministeriet til vedkommende Udgiver, og jeg mente saa meget mere at burde anbefale en saadan Henvendelse, som de Aviser, hvorom der er Tale, trykkes paa et saa ganske ualmindelig slet Papir, at de trods den skaansomste Behandling maatte betragtes som uigjenkaldelig viede til fuldstændig Under-

gang i den nærmeste Fremtid, hvad der allerede af den Grund var beklageligt, at de jo repræsenterede en fremtrædende aandelig og politisk Retning i vort Nutidsliv. Jeg har Grund til at tro, at Ministeriet virkelig fulgte min Anvisning, men uden at det dog førte til noget gunstigt Resultat, idet det viste sig, at Anskaffelsen af særligt Papir til de for Bibliothekerne og Arkiverne bestemte Exemplarer (hvormed ogsaa maatte følge særlig Trykning) vilde medføre en saa overordenlig betydelig Udgift, at hverken Udgifteren eller Ministeriet turde paatage sig den.

— Da det store kgl. Bibliothek laa i Underhandling om Kjøbet af et Exemplar af Mariette Bey's Værk: *Les Papyrus égyptiens du Musée de Boulaq*, T. 1—3, Paris, 1871 flg., i hvilket Exemplars 1ste Bind der manglede 4 Sider, og paa den anden Side Universitetsbibliotheket ejede et komplet 1ste Bind af Værket, men derimod ikke 2det og 3die Bind, indstillede jeg til Konsistorium, ifølge en Opfordring fra Justitsraad, Bibliothekar Bruun, at vort 1ste Bind maatte overlades til det store kgl. Bibliothek, som i senere Aar af sine Doubletter havde skjænket Universitetsbibliotheket talrige og værdifulde Gaver. Ved Skrivelse af 6te November 1891 bifaldt Konsistorium denne min Indstilling.

— I Anledning af en Skrivelse fra Konsistorium til mig af 6te November 1891, hvori der begjæredes en Udtalelse af mig angaaende et Forslag fra Rigsarkivaren om, at der med Hensyn til Universitetsbibliothekets Haandskriftsamling maatte anordnes et lignende Gjennemsyn som det, der i sin Tid foretoges i det store kgl. Bibliothek, og hvorved en stor Række Arkivsager blev udskilt og afgivet til Rigsarkivet, ytrede jeg mig under 14de November s. A. som følger:

»Ligesaa naturligt og berettiget det er, at Rigsarkivet søger at supplere sine Samlinger, ligesaa naturligt er det, at Bibliothekerne saavidt muligt holde igjen paa, hvad de have. Dersom man overhovedet har den Institution kjær, hvis Interesser man er sat til at værne om, gaaer man nødigt med til at berøve den Noget af det, hvorpaa dens Betydning beroer, og naar, som her, Talen er om Sager, der enten ere skjænkede til Bibliotheket under den Forudsætning, at de skulle blive dér for bestandig, eller kjøbte af Bibliotheket med maaske ikke ringe pekuniære Ofre, men i begge Tilfælde gennem en — ofte meget lang — Aarrække opbevarede i Bibliotheket og derved maaske reddede fra Odelæggelse, maa man finde det lidt haardt at skulle afgive dem til en anden Institution, som i hvert Fald med Hensyn til den ydre Sikkerhed ikke frembyder større Garantier end deres nuværende Opbevaringssted. Dertil kommer — hvad Justitsraad Bruun (ifølge Rigsarkivarens Skrivelse af 15de November 1886) ogsaa ses at have gjort gjældende for det store kgl. Bibliotheks Vedkommende —, at adskillige af de Haandskrifter, hvorpaa Rigsarkivet kan antages at ville gjøre Krav, ere benyttede i Litteraturen og citerede som værende i Bibliotheket, hvorfor en Overførelse til en anden Institution i det Mindste en Tidlang maa antages at ville medføre en ikke ringe Ulempe for de Videnskabsdyrkere, der ville benytte dem. Og endelig kan bemærkes, at hvad der end kan synes at tale for, at alle Arkivalia af en bestemt Art ere samlede paa ét Sted, har det dog baade i Udlandet og herhjemme vist sig, at en saadan Centralisation ogsaa kan have sin mislige

Side, idet man, hvis en Ulykke, særlig en Ildsvaade, skulde indtræffe, under saadanne Forhold udsætter sig for at miste Alt paa én Gang, medens en Splittelse af Sagerne selvfølgelig vilde formindske Risikoen i saa Henseende.

Trods disse forskellige Betæneligheder er det ingenlunde min Mening absolut at ville fraraade, at der til det angivne Formaal finder et Gjennemsyn Sted af Universitetsbibliothekets Haandskrifter, og at der af disse udskilles nogle for at afgives til Rigsarkivet. Jeg skal selv gjerne indrømme, at der mellem Bibliothekets haandskrevne Sager findes adskillige, som efter deres Natur ubetinget høre mere hjemme i Arkivet end i Bibliotheket, og saadanne skal jeg — naturligvis under Forudsætning af Konsistoriums Samtykke — være meget villig til at udlevere. Spørgsmaalet er jo rigtignok saa, om Rigsarkivarens og min Opfattelse af, hvad der kan og bør udsondres og afgives, falder nogenlunde sammen, og herom er det jo vanskeligt allerede nu at have en aldeles bestemt Mening. Saa meget vil jeg kun sige, at hvis der overfor Universitetsbibliotheket skulde gøres en lige saa streng Fortolkning af Justitsministeriets Cirkulære af 15de Januar 1885 gjældende som i sin Tid overfor det store kgl. Bibliothek, vilde jeg bestemt fraraade overhovedet at inllade sig paa en Udlevering, før det ved Domstolene var prøvet, hvor langt virkelig Rigsarkivets Ret gik til at stille Fordringer i saa Henseende. Men heldigvis giver Rigsarkivarens Skrivelse til Ministeriet af 19de Oktober 1891 ikke Anledning til at befrygte en saadan Strengthed, og idet jeg særlig skal henvise til hans Antydning af, at han, for at undgaa en mulig Konflikt, paa Forhaand giver Afkald paa at komme i Besiddelse af saadanne Haandskrifter, som »i Fortiden have tilhørt Institutioner af offentlig Karakter, svarende til Nutidens Statsinstitutioner« — et Afkald, hvorved nogle af Haandskriftsamlingens værdifuldeste Stykker (Klosterdiplomatarier o. Lign.) bevares for Bibliotheket — kan jeg ikke undlade at udtale som min Overbevisning, at dette Vidnesbyrd om en liberalere Betragtningssmaade giver den bedste Udsigt til, at hele Sagen vil kunne gennemføres i Mindelighed og med et for Universitetsbibliotheket nogenlunde gunstigt Resultat.

Som Udslag af disse Betragtninger skal jeg da altsaa tillade mig at foreslaa Konsistorium, at det giver sit Samtykke til, at et Gjennemsyn af Universitetsbibliothekets Haandskriftsamlinger finder Sted i det af Rigsarkivaren angivne Ojemed, og idet jeg ganske kan tiltræde Rigsarkivarens Forslag om, at Gjennemsynet foretages af en for Rigsarkivet og en for Universitetsbibliotheket delegeret Funktionær under Rigsarkivarens og mit Ansvar, skal jeg yderligere udbede mig, at Konsistorium ligeledes sanktionerer denne Form for Gjennemsynet. At Resultatet af Rigsarkivarens og mine Forhandlinger om, hvad der kan og bør udskilles af Bibliotheket og afgives til Rigsarkivet, i sin Tid vil blive forelagt Konsistorium til Approbation, er en Selvfølge.« — — —

Efterat Konsistorium i Skrivelse til Ministeriet af 21de November 1891 havde udtalt, at det i Overensstemmelse med min Erklæring kunde tiltræde Forslaget om, at et Gjennemsyn som det omtalte af Universitetsbibliothekets Haandskriftsamlinger (dog heri ikke indbefattet den Arna-Magnæanske Haandskriftsamling, om hvilken Kommissionen for det Arna-Magnæanske

Legat havde gjort særskilt Indstilling) fandt Sted, bemyndigede Ministeriet Konsistorium til paa Bibliothekets Vegne at delegere en Mand til at foretage Gjennemsynet sammen med en i samme Øjemed fra Rigsarkivet Delegeret. Og efterat Konsistorium igjen havde overdraget denne Bemyndigelse til mig, delegerede jeg Bibliotheksassistent S. Gjellerup til paa Bibliothekets Vegne at udføre det paagjældende Arbejde, dog under mit Tilsyn og Ansvar.

— Ved Skrivelse af 29de Januar 1892 forlangte Ministeriet, paa Foranledning af Folkethingets Udvalg angaaende Forslaget til Lønningslov for de to offentlige Bibliothekers Embeds- og Bestillingsmænd, snarest muligt at høre mine Yttringer om, hvilken Merudgift det vilde kræve, om Universitetsbibliotheket holdtes aabent daglig fra Kl. 10 til Mørkets Frembrud, og sammes Læsesal desuden daglig til Kl. 8 Aften. Idet jeg betonedes, at jeg maatte opfatte det af Folkethingsudvalget stillede Spørgsmaal som et Udtryk for et *Ønske* om, at Bibliotheket i Fremtiden holdtes aabent i den i Skrivelsen angivne Tid, udtalte jeg mig iøvrigt som følger:

»Skjønt jeg ganske vist troer, at den Aabningstid for Bibliotheket, som er forudsat i det Rigsdagen forelagte Lønningslovforslag (nemlig for Udlaan og Læsesal fra Kl. 11—3 og for Læsesalen alene desuden fra Kl. 5—8) i alt Væsentligt vilde fyldestgøre Publikums Behov, skal jeg dog, naar det bestemt ønskes, ikke indvende Noget imod en yderligere Udvidelse af Aabningstiden, og særlig ikke imod, at der gives Publikum Adgang til Bibliotheket Kl. 10 om Formiddagen istedetfor Kl. 11. Hvad det angaaer ogsaa at holde Bibliotheket aabent efter Kl. 3, og det endog i 5 andre paa hinanden følgende Timer, mener jeg rigtignok, at en saadan Foranstaltning for de to første af disse Timers Vedkommende — Timerne fra 3 til 5 — vilde være til ringe Nytte, idet der efter al Sandsynlighed kun vilde indfinde sig yderst faa Besøgende i denne den sædvanlige Spisetid. Og hertil kommer, at naar Bibliotheket saaledes uden Afbrydelse skulde holdes aabent i 10 Timer, vilde det være umuligt i denne Tid at tilvejebringe den Udluftning af Lokalerne, som maa anses for nødvendig i Rum, hvor saa mange Mennesker samles. Ikke destomindre skal jeg heller ikke principielt modsætte mig Tanken om at holde Bibliotheket aabent i de 5 Eftermiddagstimer, om jeg end haaber siden at kunne paavise den store Vanskelighed, der vil være forbunden med at gennemføre Tanken netop paa den af Folkethingsudvalget angivne Maade.

Idet jeg nu skal gaa noget nærmere ind paa Sagen, maa jeg først udtale som min Overbevisning, at i Betragtning af de betydelige, baade aandelige og legemlige, Krav, der stilles til et Bibliothekspersonale, som baade skal udføre de for Bibliotheket nødvendige indre Arbejder (særlig den stor Omsigt og Paapasselighed krævende Katalogisering), og som desuden selv skal opsøge, fremtage og igjen indsætte de af Publikum forlangte og benyttede Bøger, maa en daglig uafbrudt Arbejdstid paa 5 Timer betragtes som det Yderste, der kan fordres af et enkelt Hold af Funktionærer, naar disse ikke altfor hurtigt skulle tabe den Sindets og Legemets Spændstighed, som er en væsentlig Forudsætning for en fyldestgørende Udførelse af deres Gjerning, baade i Forhold til Bibliotheket og i Forhold til Publikum. Men heraf følger da, at naar man af Bibliotheket kræver et Arbejde, der strækker

sig over 10 Timer af Dagen, maa man være forberedt paa at ansætte og lønne et Personale, der falder i to af hinanden uafhængige Hold, et som fungerer om Formiddagen, og et andet, som fungerer om Eftermiddagen. Idet jeg for bedre Oversigts Skyld i det Følgende vil betragte hvert af disse Hold for sig, skal jeg først bemærke med Hensyn til det eventuelle Formiddagshold, hvis Arbejdstid vilde falde fra Kl. 10 til Kl. 3, at det vil være naturligst at tænke sig Bibliothekets nuværende Personale som dette Hold, kun at det faaer Timen fra 10 til 11 lagt til sin hidtidige Arbejdstid. Det kan vel næppe være nogen Tvivl underkastet, at der billigvis tilkommer i hvert Fald de mere underordnede Funktionærer i dette Personale (Assistenterne) et Vederlag for en saadan Forøgelse af Arbejdstiden, og idet jeg tager det af Ministeriet forelagte Lønningslovsforslag til Udgangspunkt, mener jeg at burde holde paa, at der mindst tilstaaes de Paagjældende en Forhøjelse af deres Lønning, som svarer til $\frac{1}{4}$ af det for den hidtidige 4 Timers Arbejdstid Foreslaaede. For flere af disse Funktionærer repræsenterer hin Time i Virkeligheden en ikke lidet større Sum, idet de enten tjene mere ved at informere eller ogsaa anvende Tiden til videnskabelig Syssel, som ved Borttagelsen af den nævnte Time maaske lider et ikke ringe Afbræk. Hvad Eftermiddagsholdet angaaer, er det klart, at hvis dette skulde fungere i Overensstemmelse med den af Folkethingsudvalget antydede Plan, vilde dets Arbejde til de forskjellige Tider af Aaret blive meget forskjelligt. I de lyse Sommerdage, da der lige til Kl. 8 om Aftenen ikke vilde være Noget ivejen for at opsøge og fremtage Bøger i selve Bogsalen til det besøgende Publikum, vilde dette Hold's Arbejde baade paa Udlaanet og i Læsesalen blive af ganske samme Art og Omfang som Formiddagsholdets. Saasnaart imidlertid Dagslyset begyndte at tage af, maatte ogsaa Holdets Virksomhed indskrænkes mere og mere, forsaavidt Fremtagelsen af Bøger angik, og i de egentlige Vintermaaneder vilde ingensomhelst Fremtagelse af Bøger kunne finde Sted, hverken til Udlaanet eller til Læsesalen, idet det af Hensyn til den umaadelige Risiko maatte anses for absolut forkasteligt enten at indlægge Belysning i selve Bogsalen eller at tillade Funktionærerne at færdes dér med Lygter. Fastholder man nu, at — som sagt — Eftermiddagsholdets Arbejde i Sommertiden vilde være ganske ligt med Formiddagsholdets, maatte ogsaa Holdets Størrelse, i det Mindste forsaavidt Publikums Betjening angik, i den Tid være den samme. Dette vil med andre Ord sige, at i Sommertiden maatte der til Eftermiddagsarbejdet allerførst ansættes 2 nye Assisterer ved Udlaanet og 2 ved Læsesalen. Men da det tillige for mange mulige Tilfældes Skyld maatte anses for aldeles nødvendigt, at en af Bibliothekets ældre Funktionærer med særligt Kjendskab til Bøger, til Bibliotheket og til Publikum ogsaa var tilstede i Eftermiddagstimerne, maatte dennes Plads i Formiddagstjenesten erstattes ved Ansættelsen af 1 Assistent til, og der vilde saaledes ialt være Tale om at ansætte 5 nye Funktionærer af denne Art. Dette ser jo dog forsaavidt endnu ret simpelt ud, men ved den praktiske Gjennemførelse af Sagen vilde der utvivlsomt paa flere Punkter vise sig de største Vanskeligheder. Først med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes de paagjældende Assisterer skulde lønnes. Efterhaanden som Dagene blev kortere, vilde jo

nemlig, som allerede anført, deres Arbejdstid mere og mere indskrænkes, og om Vinteren vilde der overhovedet Intetsohelst være at gjøre for de 3 af dem, idet det Opsyn paa Læsesalen, som ved den Tid alene udkrævedes, meget godt kunde besørages af 2 Assistenten. Vilde da der være Anledning til at lønne de andre 3, som om de hele Aaret igjennem havde en daglig Arbejdstid af 5 Timer? Ganske sikkert ikke! Man maatte vel nærmest tænke paa at tilbyde dem en Lønning, der stod i bestemt Forhold til Antallet af de Timer, hvori de virkelig gjorde Tjeneste. Men paa den anden Side vilde baade en saadan Lønning i og for sig blive saa ringe, og desuden det ubestemte i Arbejdstiden virke saa afskrækkende (fordi det vilde hindre Vedkommende i at finde regelmæssigt Arbejde udenfor Bibliotheket), at jeg er fuldkommen overbevist om, at det vilde blive overordenlig vanskeligt for Bibliotheket til de paagjældende Pladser at faae Personer, som blot frembød Mulighed for at blive det til virkelig og varig Nytte. Og selv om dette imod Forventning skulde lykkes, vare Vanskelighederne ikke forbi. Thi der maatte jo ogsaa fra Bibliothekets Side være Lejlighed til at udvikle hine Muligheder, til at bibringe de Paagjældende et grundigt Kjendskab til Bogsamlingen og de ved den forefaldende Arbejder, til at knytte deres Interesser paa det Nøjeste til dens. Men hvorledes skulde dette kunne lade sig gjøre, naar hine unge Mennesker i en lang Periode af Aaret kun arbejdede en ganske kort Tid hver Dag i Bibliothekets Tjeneste, og endda i nogle Maaneder helt maatte udelukkes fra denne? Jeg mener da i Virkeligheden baade af den ene og den anden Grund, at Folkethingsudvalgets Tanke om at holde Bibliotheket aabent i 5 Eftermiddagstimer ikke med Held vil kunne gennemføres paa den af Udvalget antydede Maade, særlig forsaavidt der kræves, at der skal finde *Udlaan* eller overhovedet *Fremtagelse af Bøger* Sted i disse Timer, og idet jeg nærer det Haab, at Udvalget ved nærmere Overvejelse vil godkjende Rigtigheden af min Betragtning, afholder jeg mig ogsaa fra ethvert Forsøg paa at opstille en Beregning over, hvad Gjennemførelsen af den nævnte Foranstaltning vilde koste i den af Udvalget paa-tænkte Form.

Helt anderledes vilde Sagen stille sig, dersom Folkethingsudvalget vilde begrænse sine Ønsker med Hensyn til den 5 Timers Eftermiddagstjeneste og særlig lade sig nøje med, at kun *Læsesalen* holdtes aaben i denne Tid, og at der paa Læsesalen kun benyttedes Bøger, som vare bestilte Dagen iforvejen eller senest samme Dags Formiddag (jfr. mine Bemærkninger om dette Punkt i min Skrivelse af 5te Marts 1891 til det tidligere Udvalg i Bibliotheks-Lønningssagen). Paa dette Grundlag vilde nemlig en Eftermiddagstjeneste af den angivne Udstrækning uden Vanskelighed kunne bringes istand, idet en saadan kun vilde medføre 2 Timers Tillæg til et Arbejde, hvortil der allerede er begjæret en Bevilling paa det af Ministeriet forelagte Lønningslovsforslag. Og da det Tilsyn med Publikum, hvorom der her nærmest er Tale, ligesaa godt i 5 Timer som i 3 vilde kunne udøves af de to Assistenten, som ere opførte i Lønningslovsforslaget, vilde Merudgiften til den udvidede Aabningstid om Eftermiddagen væsentlig indskrænke sig til det Tilskud, som maatte tilkomme disse to Assistenten for 2 Timers yderligere Arbejde om Eftermiddagen samt for $\frac{1}{2}$ à 1 Times Merarbejde om

Formiddagen (til Fremtagelse og Gjenindsættelse af de hver Dag benyttede Bøger). Dog maatte der ganske vist paa lignende Maade gives et Tilskud til Garderobebetjenten, hvis paa Lønningslovforslaget opførte Lønning ligesom de to Assistenters er beregnet efter en daglig Arbejdstid paa 3 Timer. Jeg skal endnu tilføje, at en Udvidelse af Bibliothekets Arbejdstid om Eftermiddagen selvfølgelig ogsaa vil medføre forøgede Udgifter til Brændsel og Belysning. Men ligesom disse Udgifter endnu ikke kunne overses, saaledes ville de Bevillinger, der i sin Tid blive nødvendige for at dække dem, jo ogsaa blive at søge paa et andet Lovforslag end det, hvorom her er Tale, og jeg skal derfor her nøjes med i al Almindelighed at hentyde til denne Sag.

Idet jeg altsaa sammenfatter det Foregaaende, vil Merudgiften til en Udvidelse af Universitetsbibliothekets Arbejdstid, med den af mig foreslaaede Indskrænkning i Folkethingsudvalgets Plan, stille sig saaledes. For de tre paa Lønningslovforslaget opførte Assistenters, som tænkes at skulle høre til Formiddagsholdet, og som iforvejen have en Arbejdstid paa 4 Timer, vil der, naar der for hver af dem lægges $\frac{1}{4}$ til deres foreslaaede Lønning (2500, 1850 og 1450 Kr.), blive en Merudgift af ialt 1450 Kr. For de to Assistenters, som skulle have Tilsyn med Læsesalen om Eftermiddagen, og hvis paa Lovforslaget opførte Lønning (1200 Kr. for hver) er beregnet efter en daglig Arbejdstid af 4 Timer (3 Timer om Eftermiddagen og 1 Time om Formiddagen til Fremtagelse og Indsættelse af Bøger), vil der for en daglig Forøgelse af Arbejdstiden med mindst $2\frac{1}{2}$ Time blive en Merudgift af ialt 1500 Kr. Endelig vil der for Garderobebetjentens Vedkommende (opført paa Lønningslovforslaget til en Lønning af 360 Kr.) blive en Merudgift af 240 Kr. Saaledes vil den samlede Merudgift blive ialt 3190 Kr., hvorved dog maa bemærkes, at jeg i denne Beregning ikke har taget noget Hensyn til den i Lønningslovforslaget begjærede yderligere Forhøjelse af Assistance-summen paa 1500 Kr.

Det vil ligeledes fremgaa af det Foregaaende, at jeg i hele min Udvikling ikke har taget nogetsomhelst Hensyn til mit eget eller Underbibliothekarenes Forhold til den foreslaaede Forøgelse af Arbejdstiden. Det er dog en Selvfølge, at den paa mange Maader vilde berøre os stærkt og særlig binde os i en hidtil ukjendt Grad, idet ikke blot Formiddagens Arbejdstid ogsaa for vort Vedkommende vilde blive udvidet med en Time, men den længere Eftermiddagstjeneste vilde kræve et meget forøget Tilsyn fra vor Side. Vi stille ingen nye Fordringer af den Grund, men vi tillade os dog at haabe, at Folkethingsudvalget ikke vil overse den her paapegede Omstændighed, naar der bliver Tale om at fastsætte Størrelsen af vor Lønning.

— Da Universitetskvæsturen i de nye Lokaler i Studiestræde vilde faae langt mere Plads til Opstilling af sit Arkiv, end den hidtil havde haft, ønskede den at faae tilbage en Del Arkivsager, vedrørende Regnskabsvæsenet, som i sin Tid, da Universitetsarkivet henflyttedes til Bibliotheksbygningen, havde faaet en foreløbig Plads i dette Arkiv, efterat de længe havde ligget henstuede i en af Universitetets Kjældere. Idet jeg ved Skrivelse til Konsistorium af 11te April 1892 anbefalede denne Tilbagegivelse, benyttede jeg Lejligheden til at foreslaa, at ogsaa nogle andre Regnskabsager, som

opbevarede i det egentlige Konsistoriums Arkiv, men som langt mere hørte hjemme i Kvæsturens Arkiv, maatte overlades dette. Der var dog herved kun Tale om Sager fra en nyere Tid (væsentlig det 18de Aarhundrede), og som desuden for en stor Del maatte betragtes som Brudstykker af større Helheder, der iforvejen opbevarede ved Kvæsturen. Sager fra det 16de og det 17de Aarhundrede insisterede jeg — selv om de i deres Væsen ikke vare meget forskellige fra de omtalte — bestemt paa at beholde i Universitetsarkivet paa Grund af den Betydning, de havde for Universitetets ældre Historie. Efterat Konsistorium ved Skrivelse af 25de April 1892 havde bifaldet min Indstilling, overlodes følgende Numre af Universitetsarkivet til Kvæsturens Arkiv: Nr. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 109, 110, 217, 218, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229. Angaaende Indholdet af de fleste af disse Numre kan henvises til den af Kall Rasmussen udarbejdede Registrant over Konsistoriums Arkiv, som er trykt i Kjøbenhavns Universitets Aarvog for 1842, S. 20 fl.

— Den Omdannelse af Bibliothekets Lokaler, hvorved blandt Andet Læsesalen henlagdes til 1ste Sal, og Vestibulen delvis indrettedes til Opbevaringsrum for Bøger og til Garderobe, medførte naturligvis betydelig forøgede Udgifter til Lokalernes Opvarmning, og da disse Udgifter afholdes af samme Konto som Bogindkjøbene, blev det mig en Pligt at søge denne Konto forhøjet med et saa stort Beløb, som den forøgede Brændselsudgift med Rimelighed kunde anslaaes til. Efterat jeg derfor i en Skrivelse af 6te Maj 1892 nærmere havde udviklet Sagen for Konsistorium, anmodede jeg dette om at virke hen til, at der paa Tillægsbevillingsloven for 1892—93 og paa de følgende Aars Finanslove blev bevilget Bibliotheket et Beløb af 750 Kroner aarlig til det angivne Øjemed, og efterat Konsistorium havde bifaldet Forslaget, optoges dette af Ministeriet, og Bevillingen blev derefter given, baade paa Tillægsbevillingsloven for 1892—93 og paa den foreløbige Finanslov for 1893—94.

— Under 12te Maj 1892 tilskrev jeg Konsistorium saaledes: »Der har desværre altid vist sig nogen Fugtighed i den nordlige Ende af Bibliotheksbygningens Stueetage. En Tid lang haabede man, at den vilde fortage sig, naar Bygningen blev ældre, men tværtimod have Forholdene udviklet sig mere og mere til det værre, især efterat Opførelsen af det zoologiske Museums Bygning har bevirket, at den nævnte Del af Bibliotheksbygningen næsten altid ligger i Skygge. Sagen er saa meget betænkeligere, som Bibliothekets naturhistoriske Afdeling med de mange, overordentlig kostbare Plancheværker netop er opstillet i denne Del af Bygningen. Der er fra Bibliothekets Side gjort, hvad der kunde gjøres, for at modarbejde Fugtigheden, dels ved stadig Oplukning af Trækruderne i tørt Vejr, dels ved Aftørring af Skimmelen om Foraaret eller Sommeren, men det har Intet hjulpet, og det er aabenbart, at der maa træffes mere gennemgribende Foranstaltninger, hvis man skal haabe at faae Bugt med Ondet. Allerførst maatte man naturligvis søge at faae Rede paa, hvad det er, der fremkalder og vedligeholder Fugtigheden foruden Nærheden af Museet, der dog ikke kan antages at være den eneste Aarsag. Kjælderer under Bibliotheket er vistnok tør, men mulig trænges

der til mere Ventilation i Bibliothekssalen, og maaske har det ogsaa Betydning, at Varmeledningen ikke er ført ind i Manuskripttrummet, men standser udenfor dette. Det kunde vel ogsaa tænkes, at Jordbundsforholdene udenfor Bygningen havde nogen Skyld. Jeg har henvendt mig til den nye Bygningsinspektør om Sagen, men han mener ikke at være tilstrækkelig sagkyndig paa dette Omraade til alene at turde foreslaa Noget, og jeg tillader mig derfor at henvende mig til Konsistorium med Anmodning om, at det vil foranledige dette Forhold undersøgt af Teknikere, som baade kunne udfinde Aarsagerne til Fugtigheden og anvise Midler til at standse den. Det er i Virkeligheden af den allerstørste Betydning for Bibliotheket, at der gjøres noget Alvorligt i saa Henseende, da man ellers risikerer, at vigtige Dele af Bogsamlingen efterhaanden ganske ødelægges.

I Henhold til denne Skrivelse er der da bleven taget en Del Maalinger af Fugtigheden i Bibliotheket og anstillet andre Undersøgelser, som dog endnu ikke have ført til noget bestemt Resultat.

— I Anledning af en Skrivelse fra Konsistorium til mig af 31te Maj 1892, hvori begjæredes en Udtalelse om, hvorvidt Universitetet skulde indlade sig paa en Udvexling af Tryksager med det i Neapel værende Institut for Studiet af orientalske Sprog, bemærkede jeg i Skrivelse af 7de Juni, at jeg ikke kjendte Noget til det nævnte Institut, dets Betydning eller Virksomhed, afsét fra, hvad den herværende italienske Minister havde sagt om Indholdet af 1ste Bind af dets Skrifter, men det turde vel nok antages, at det kunde have Interesse for Universitetsbibliotheket at komme i Besiddelse af disse Skrifter. Derimod tvivlede jeg rigtignok meget paa, at de danske Universitetsprogrammer og Disputatser kunde have nogen synderlig Interesse for Institutet, først fordi de vare skrevne paa Dansk, og dernæst fordi det jo var saare sjældent, at noget af disse Skrifter angik orientalske Sprog. Selv om imidlertid Institutet vilde modtage vore Universitetsskrifter som Vederlag for dets egne Skrifter, maatte jeg nære Betænkelighed ved en saadan Udvexling, eftersom de meget faa Exemplarer af Programmer og Disputatser, hvorover Universitetsbibliotheket endnu kunde disponere, uden Tvivl vilde kunne anvendes bedre til Udvexling med nye Universiteter end til Udvexling med et Institut, hvis Skrifter mulig kun udkom i Ny og Næ og i hvert Fald maatte tilhøre et temmelig begrænset Omraade. At benytte de enkelte danske Universitetsskrifter, som angik orientalske Sprog, som Bytteobjekter, vilde ikke være heldigere, da Suitserne herved vilde blive defekte, og jeg troede kort sagt ikke at burde tilraade den omtalte Udvexling for Universitetets Vedkommende.

— Strax efter Lehnsbesidder Baron C. Rosenørn-Lehns Tiltrædelse af Baroniet Guldborgland tilbagekrævede han 4 Pergamenthaandskrifter, som tilhørte Baroniet, men siden 1864 havde været opbevarede i Universitetsbibliotheket (Haandskriftsamling »Additamenta«, under Numrene 225, 226, 227 og 227 a, 4to). Det var Haandskrifter af Valerius Maximus, Sallust, Rhetorica ad Herennium, og Macer, de virtutibus herbarum. Baronens Kvittering for Modtagelsen er dateret 28de Juli 1892.

— Arbejdet med de nye Kataloger fremmedes i det forløbne Aar paa sædvanlig Maade, og en Indberetning derom (for Finansaaret 1891—92)

indsendtes under 1ste Juni 1892 til Ministeriet. Til den alfabetiske Seddelkatalog skreves der i Aarets Løb 4172 Sedler, alle hørende til Afdelingen Theologi, medens der i Fagkatalogen indførtes 6621 Titler, foruden dem, der af Bibliothekets eget Personale indførtes i de allerede færdige Afdelinger. Naar det samlede Antal af indførte Titler i det forløbne Aar var mindre end i tidligere Aar, hidrørte dette fra, at Kandidat Bartholin i 6 Uger havde været syg. Af Bibliothekets eget Personale var der desuden arbejdet videre paa den særskilte alfabetiske Katalog over Bibliothekets Samling af udenlandske Doktordisputatser, særlig de medicinske.

— Efterat der, som ovenfor omtalt, paa Finansloven for 1892—93 var bevilget et Beløb til Lønning af et Bud ved Læsesalen og en Garderobetjent, ansatte jeg fra 1ste April 1892 i den førstnævnte Stilling forhenværende Typograf Carsten Olsen, som dog igjen den 1ste Juni afløstes af August Magnus Bagger. Som Tilsynshavende ved Garderoben antog jeg Johanne Marcussen, en Datter af Bibliothekets faste Bud.

2. Den botaniske Have 1892.

(Professor, Dr. E. Warming.)

A. *Haven i snevrere Forstand.*

I Aaret 1892 ere følgende Arbejder udførte:

1. Frilandsanlægget. Ren- og Vedligeholdelsesarbejderne ere udførte som sædvanligt. I Busketterne ved Østerfarimagsgade og ved Voldgaden er den, ved Udgravningen til Betonpillerne i Jernstakittet, tiloversblevne Jord udjævnet og disse ere omgravede og tilsaaede med Græs. Langs med Jernstakittet i Gothersgade er plantet en Hæk af Hvidtjørn, for at hindre Papir, Straa m. m. i at blæse fra Gaden ind i Haven, ligesom den, naar den voxer til, formentlig vil kunne hindre Hunde i at gaa gennem Stakittet.

Kvartererne og Grupperne med de fleraarige Planter ere vintergravede som sædvanligt, ligeledes er en Del af Kvartererne med de een- og toaarige Planter reolede. Grupperne med de fleraarige Dipsaceer og Valerianaceer ere flyttede hen i Nærheden af Rubiaceerne. Et Stykke af Stenhøjen øst for Væxthuset D maatte omsættes, da Afløbsledningen fra Dampumpen blev lagt under Stenhøjen.

Til 37 Grupper i Arboretet og med fleraarige Planter er der sat emailleerede Skilte med latinske og danske Familienavne.

Den sydlige Trediedel (15 Bede) af »medicinsk Kvarter« er rømmet og Planterne henflyttede til Rabatter, hvor de gamle, nu slette Avnbøghække ere borttagne. Denne Del er dernæst reolet og omdannet til et Kvarter, hvori Planterne blive ordnede i Grupper efter biologiske og morfologiske Forhold. I det ved dette Kvarter værende Busket er plantet en Samling af (tildels købte) brogetbladede Træer og Buske.

I 1888 udlaaentes en Strimmel af Haven til at opstille Stillads ved Opførelsen af kemisk Laboratorium; denne er nu tilbagegivet. Den vil blive afgravet og istandsat samtidig med, at Kommunen lader Anlægget af

Terrænet mellem Haven og Sølygade udføre. Den agtes benyttet til »Skolekvarter« d. e. til Dyrkning af en Del af den store Mængde Planter, som afskjæres til Undervisning i de offentlige Skoler.

Vandledningen Øst for Væxthuset F er repareret. Rørledningen, der fra Sortedamssøen leder Vandet ind i Søen i Haven, var tilstoppet af Snegle; den maatte opgraves i Østersøgade og i Kommunehospitalets Have for at renses. Kassen i Sortedamssøen blev repareret og en ny Kobberbruse sættes paa Røret deri.

2. Væxthusene. I disse er iaar kun de stadige Arbejder udførte. Foruden *Bambusa arundinacea*, der blev omplantet i en firkantet Kasse, ere 15 andre Planter omplantede i Baller.

Til Universitetsfesten i Anledning af Drs. Majestæter Kongens og Dronningens Guldbryllup, leverede Haven Plantedekorationen i Universitetets Vestibule.

Alle Luftgivningsapparaterne i Væxthusene ere eftersete og reparerede. Haner, Rør og Pakninger paa Varmeapparatet ere eftersete og fornyede, hvor det var nødvendigt. Damprørene paa Sydsiden i F₁ og paa Nord-siden i G₃ ere fornyede. $\frac{1}{2}$ " Rørene ved Varmebedene i B og F₃ ere tildels fornyede. I Formeringshuset er Fortætningspotten med de tilhørende Forbindelsesrør fornyede; Dampføderen er repareret; Spjeldet paa Dampkjedel Nr. 1, 12 Stkr. $\frac{1}{2}$ " og 1 Stk. $1\frac{1}{4}$ " Damphaner, Vandrøret i G₃ og det fra Vandbeholderen i B til Vandkassen i D ere fornyede.

For at skaffe Plads til en Dampmaskine til at pumpe Vandet fra Søen i Haven op i Kloaken paa Gaden, naar det nuværende Afløb gennem Peymansløbet til Stadsgraven standses, blev en Del af Kulkjælderens, ved et muret Skillerum, fraskilt og indrettet til et Maskinrum, hvori en Dampmaskine paa ca. 8 Hestes Kraft blev opstillet tilligemed 2 Centrifugalpumper, fra hvilke en dobbelt Sugeledning af 6 " Jernrør førtes til Søen og en dobbelt Afløbsledning af 9 " Jernrør førtes til Kloaken i Østerfarimagsgade. Dampen til at drive Dampmaskinen ledes gennem et $2\frac{1}{2}$ " Damprør fra de 3 Dampkjedler.

Ruderne i det underste Lag Vinduer paa det nederste Tag af Palmehuset ere omlagte paa den nordøstlige Side. Paa Væxthuset F opsattes en ny Tagrende af Zink.

3. Bygninger. Foruden det almindelige Eftersyn og Reparation paa Tag og Fag ere følgende Arbejder udførte: Fra Hovedindgangen langs med Voldgaden henimod Observatoriet er c. 460 ' Jernstakit opsat. Den dobbelte Sommerbakke til Saftplanter og Bregner blev ombygget og opført af Beton med Gavle af Mursten, og den blev rykket til Siden, saa at den kom i Flugt med Varmbænkene. I Folkestuen lagdes et Gulv af Beton istedetfor det opslidte Gulv af Mursten. Vandopstanderne og Vandrøret, der vare fortærede, fornyedes. I Bagskuret ved Palmehuset opsattes et Stillads til Urtepotter og et til Navnepindene. I Kulkjælderens, hvor der var Jordgulv, lagdes et Gulv af Beton. I Gjennemkjørselen ved Maskinkjælderens sættes en Nedløbsbrønd af Cement. I Gartnerboligen sættes en Vandlaas paa Vadsken og en Afløbsbrønd af Cement. Paa Vadsken i Medhjælper- og Portnerboligen sættes 3 Vandlaase. Fyrbøderens Lejlighed blev istandsat

og malet, i Køkkenet lagdes nyt Gulv og en ny Vask. Paa Gartnerboligen opsattes en Flagstang.

I Museet ere Udlaans-, Bibliothekar- og Læseværelset istandsatte og malede. I Nr. 22 ere nogle Skabe og Montre ændrede og malede, Gulvet er ferniseret. Klosettet i Kjælderen flyttedes, saa at en stor Trævask og et Bord kunde opsættes. For Brændelseskjælderen sattes en Dør. Det lille Rum ved Nr. 22 indrettedes til et Værelse for bakteriologisk Laboratorium, Gas og Vand blev indlagt, Afløb til Kloaken indrettet, Kakkellovn opsat, Dør med Dørkarm indsat og Væggene oliemalede. Skabet med Kobberpladerne til *Flora danica* flyttedes fra dette Rum til Nr. 24. Det mørke Rum under Hovedtrappen udlaantes til det magnetiske Observatorium, som har indrettet det til fotografisk Brug. Dette besørgede indlagt Gas og Vand samt Afløb til Kloaken. En Flagstang og et Flag anskaffedes. 2 Kabinetsprojter anskaffedes for Ildebrandstilfælde.

Laboratoriet: i hver af Professorboligerne ere 2 Værelser og 1 Trappegang istandsatte og malede. Fra den botaniske Professors Arbejdsværelse er sat en Dør ud til Trappegangen. For Aftapning af Vandrørene i Frostvejr lagdes en Rørledning ud til Kloaken. Varmeapparatet er repareret. En Flagstang og et Flag anskaffedes.

4. Personalet. Den 1ste Maj 1892 havde Jens Hansen været Arbejdsmand i Haven i 50 Aar, idet han antoges den 1ste Maj 1842; han har været en dygtig, paalidelig og ædruelig Arbejder. Som Anerkjendelse af hans lange og trofaste Tjeneste i Haven tildelte Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet ham et Gratiale af 200 Kr. — Den 25de December 1892 døde Svend Jensen efter en Dags Sygeleje. Han havde været Arbejdsmand i Haven fra Maj 1864; som en flink og dygtig Arbejder fik han i Maj 1872 den ved Dødsfald ledige Plads som Fyrbøder og overgik i samme Stilling til den nye Have, hvor han var en særdeles dygtig og paapasselig Fyrbøder, indtil han i de senere Aar blev mere og mere svækket, saa at han ikke mere var skikket til denne ansvarsfulde Stilling, men maatte afskediges; han blev derefter igjen Arbejdsmand i Haven. — Undergartner Becker havde i Juli Maaned Permission for at foretage en Rejse i Nordtyskland, hvortil han af Indenrigsministeriet havde faaet et Stipendium. Medhjælper Fahle rejste i Februar til England, og Medhjælper Bügel fik en kommunal Ansættelse i April; i deres Sted antoges Gartnerne Høgh-Petersen fra 1ste Februar som 2den og Ipsen fra 1ste April som 3die Medhjælper. Den 1ste April antoges O. Frederiksen som 2den Fyrbøder og den 1ste Maj Snedker L. Jensen som Materialsnedker.

5. Frø- og Plantebytning. Fra 41 botaniske Haver og 23 Privatmænd er modtaget ca. 2061 Portioner Frø; af disse ere 970 saaede under ubestemt Nummer, de øvrige ere enten saaede under bestemt Navn, eller ere udskudte som Doubletter eller ubetydelige Arter. Der er modtaget 335 levende Planter fra 1 botanisk Have og 24 private Gartnere og Haveejere. Større Samlinger modtoges fra Dr. Dieck i Zöschchen, sjældnere Buske (kjøbte); Frk. Jacobsen i Hæsede, Frilandsplanter; Direktør G. Løvegren (Haveselskabet i Gøtheborg), nye og sjældne Varmhusplanter; den botaniske Have i Paris, nye og sjældne Væxthusplanter; Handelsgartner Sander & Co. i Lon-

don, Orchideer (tilbyttede); Handelsgartner Späth i Berlin, Træer og Buske; Gartner Ulriksen paa Alnarp, nyere Buske; de øvrige Givere vare: C. v. Ahrenstorff; Cand. mag. Børgesen; Havebrugskandidat Caroc; Hr. Christensen; Hr. Cockayne i Ny Zealand; Baron Eggers; Grosserer Erichsen; Handelsgartner L. Frisette (Løves Hdlsgrt.); Cand. pharm. Gelert; Professor Greene i Californien; Handelsgartner Andreas Hansen; Underforvalter O. Hansen, St. Croix; Torveassistent Hansen; Stud. pharm. Hartz; Maskinmester Henriksen fra Congo; Missionær Jensen; Museumsinspektør Kiærskou; Stud. mag. H. Lassen; Professor Joh. Lange; Kammererare Lindberg i Stockholm; Laboratorieførstander Meyer; Seminarielærer H. Mortensen; Dr. med. Nielsen paa Vemmetofte; Kommandør Norman; Dr. phil. O. G. Petersen; farmaceutisk Lærestanstalt; Fru Emma Rasch; Dr. phil. Kolderup Rosenvinge; Docent Rützou; Lærer V. Schmidt i Jylland; Læge Stockfleth; Professor Trelease i St. Louis i Nordamerika; Gartner Vesterby og Professor E. Warming.

Fra Haven er afgivet 386 Planter, 12 Arter Stiklinger og Podekviste og 5482 Portioner Frø til 70 botaniske Haver, 8 Landbrugsskoler, Seminarier m. fl. og til 28 private Gartnere og Haveejere.

Foruden til Docenternes Forelæsninger og Examinere er af afskaarne Planter til Undervisning afgivet c. 891 Portioner Planter til 82 forskellige Skoler (83 Lærere), 9 Kursus (10 Lærere) og 11 Manuduktører. Desuden er afgivet afskaarne Planter til Skolelærerexaminerne i Kjøbenhavn, Aarhus og Odense.

6) Cand. mag. Raunkjær har benyttet et Stykke Jord i Forsøgshaven og Cand. mag. Hj. Jensen har benyttet Forsøgshuset med flere Steder i Haven til fysiologiske Experimentere.

7) Adgangskort ere udstedte til 42 Manuduktører og Studerende med Adgang til Væxthuse og Stenhøjene. Til at male i Væxthusene og i Haven ere 13 Kort udstedte. Af Betalingskort ere 2 solgte til enkelte Personer (Nr. 47 og 48). Adgangskort til Haven ere af Bibliothekaren udstedte til 25 Botanikere og Botanofiler, 13 Lærere, 16 Lærerinder, 16 Lærerindeelever, 36 Studiosi magisterii, 208 Stud. med., 5 Stud. polyt., 77 Stud. pharm., 32 Landbohøjskoleelever, 35 Seminarieelever, 60 Privatister, 2 Kunstnere samt en Del af Universitetets og Ministeriets Embedsmænd.

8) Bestemmelsesarbejder. Dr. O. G. Petersen har i Aaret 1892 foretaget Bestemmelse af 305 Plantearter, dels fra Væxthusene, dels fra fri Land. Desuden ere jævnlig Studiekvarteret og det danske Kvarter, samt til dels i Forening med Gartner Friedrichsen, en Del af Arboreterne reviderede. Til de Tider af Aaret, hvor intet Bestemmelsesarbejde forelaa, er Registreringen af systematiske Arbejder og Illustrationer bleven fortsat.

B. Museet.

1. Udførte Bestemmelses- og Konservator-Arbejder.

a. Herbarierne.

Bestemmelsesarbejder: I Generalherbariet ere af Bregner bestemte Slægterne *Angiopteris*, *Marattia*, *Danaea*, *Dicksonia*, *Deparia* og af *Aspidium* Underslægten *Polystichum* ved Museumsinspektør Kiærskou. Samtidig

øre de ældre Bestemmelser reviderede, det lille Format overført til stort, alle Exemplarer nøjagtig etiketterede og hver Art forsynet med et Omslag med efter Verdensdelene forskjelligfarvet Etikette. Desuden er en Del nye Myrtaceer bestemte af Samme. Slægten *Batrachium* er bleven revideret og bestemt af Cand. pharm. Gelert, *Tropæolum* af Professor Buchenau i Bremen, *Xyridaceæ* af Dr. V. A. Poulsen, arktiske *Hieracier* af Lektor Almqvist i Stockholm, nogle *Convolvulaceæ* af Kandidat Hallier i München, *Callymenia* og *Peyssonelia* af Professor Schmitz i Greifswalde og *Elæagnus* af Professor J. Lange. I det arktiske Herbarium er Bearbejdelsen af Grønlands Havalger næsten afsluttet af Dr. Kolderup Rosenvinge.

Konservatararbejder: Den nye Ordning af Generalherbariet, der blev paabegyndt i Oktober 1891, er bleven fortsat til den 24de Juni 1892, men maatte da standses paa Grund af Mangel paa Plads i Skabene. Ordningen indtil dette Tidspunkt er fuldendt for Pteridophyternes, Gymnospermernes, Monokotyledonernes og Choripetalernes Vedkommende. 14 Familier ere foreløbigt ordnede efter Arter og forsynede med foreløbige Artsomslag. Det samme gjælder *Cyperaceæ* (undt. *Carex* og *Cyperus*), men her ere Omslagene tillige forsynede med de efter Verdensdelene farvede Etiketter. Paa samme Maade ere 10 Slægter ordnede (dog kun med foreløbige Omslag). De af Professor Flahault tilbagesendte og bestemte *Nostocaceer* ere interkalerede. Interkalation er endvidere foretaget af en større Mængde Planter, deriblandt de af Professor Farlow skjænkede Alger og de af Mr. Clarke bestemte *Cyperaceer*. Udtagne til Bestemmelser af Monografer ere følgende Familier: *Cyperaceæ* (undt. *Carex* og *Cyperus*), *Monimiaceæ*, *Bignoniaceæ*, *Polygalaceæ*, de amerikanske Arter af *Batidaceæ*, *Goodeniaceæ*, *Ceratophyllaceæ* og *Cornaceæ*, samt Slægten *Rosa*. *Sapotaceerne* ere fremlagte til Opklæbning og Etiketter skrevne. Med Liebmanns mexikanske Gramineer er et lignende Arbejde paabegyndt. Bestemmelseslister over Glaziouske Planter ere blevne indførte i Protokollerne. Den i forrige Aar paabegyndte endelige Ordning af de arktiske Planter, hvorved det lille Format er overført til stort og Arterne lagte i nye Omslag med paaklæbede Etiketter og alt nyt Materiale er bleven interkaleret, er bleven fortsat, saaledes at Pteridophyterne og de fleste Monokotyledoner ere gjorte færdige. De af Baron H. Eggers i 1891 i Venezuela samlede Planter ere ordnede familievis. I Herbariets Beholdning af magasinerede Planter er paabegyndt en Ordning efter Familier; af 496 Pakker ere de 245 ordnede. Endelig er der gjort et omhyggeligt Overslag over, hvor meget Herbariernes hele Indhold, baade de opklæbede og uopklæbede (magasinerede) Planter i oplæbet og i alle Henseender færdig Tilstand vilde fylde. Resultatet af denne Opgjørelse var, at Herbarierne i ordnet Tilstand ikke engang ville kunne faae Plads i det nuværende Museum, selv om man endog lagde Beslag paa de Rum, som nu ere optagne af Tør- og Spiritussamlingen. Af Damerne, der arbejde i Museet, er der opsat omtrent 7100 Exemplarer paa Halvark.

b. Torsamlingen.

I Svampesamlingen er en større Mængde nye Præparater interkalerede; en fra Cand. mag. Raunkiær modtagen Samling Slimsvampe er opstillet,

dog kun i foreløbige Beholdere. Alle i Kuppelglas opstillede Præparater ere omordnede saaledes, at Familierne nu i Lighed med Herbarierne, staa i alfabetisk Orden indenfor Hovedgrupperne. Udtagning af Doubletter er paabegyndt. Af Præparaterne i Reagensglas er omtrent en Fjerdedel endelig opstillet og Doubletter udtagne. I Vestibulen er et Par store Bauhinier, som Professor Warming havde medbragt fra Venezuela, opstillede; tillige have flere større Præparater fundet Plads i Balkonskabene.

c. Spiritussamlingen.

Den endelige Opstilling i Cylinderglas er fuldendt for Calyciflorenes, Myrtiflorenes, Rosiflorenes og Leguminosernes Vedkommende. Den teratologiske Samling, som er gennemgaaet af Lektor Rostrup, er ordnet og endelig opstillet. Samlingen af Thallophyter i Spiritus er gennemgaaet; alle Svampene ere ordnede og endeligt opstillede; Doubletter ere udtagne. Til forskjellige Forelæsninger ere Dele af den øvrige Samling ordnede og opstillede.

2. Udlaan fra Museet.

Udlaan har fundet Sted til følgende 6 udenlandske Botanikere: Professor Chodat i Genève, Mr. Clark i Kew, Professor Schmitz i Greifswalde samt til Dr. Schumann, Dr. Taubert og Professor Urban i Berlin; endvidere til 8 danske Botanikere.

3. Udsending af Doubletter fra Museet.

Til Botanisk Museum i Berlin en mindre Samling brasilianske og mexikanske Myrtaceer og Filices.

4. Museets Forøgelser.

Museet har i Aarets Løb modtaget adskillige Forøgelser, af hvilke særligt fremhæves: Udbyttet af den af Professor Warming ledede Expedition til Venezuela og Vestindien; en Samling Mosser og Laver fra Museet i Helsingfors; islandske Planter fra Lærer St. Stefánsson; Havalger fra Nordamerika fra Professor Farlow i Cambridge Mass.; asiatiske og amerikanske Planter fra Museet i St. Petersborg; østgrønlandske Planter, samlede af Stud. mag. Hartz, fra Kommissionen for Undersøgelse af Grønland; brasilianske Planter fra Dr. Glaziou; danske Myxomyceter fra Cand. mag. Raunkiær; Mosser, Alger, Karkryptogamer og Fanerogamer fra Museet i Berlin. Endvidere er modtaget Gaver fra Stud. mag. Mentz, Professor Urban i Berlin, Professor Flahault i Montpellier, Etatsraad Lotze, Mühlenstedt i Gøtheborg, Stud. mag. Ostenfeldt Hansen, Dr. V. A. Poulsen, Exam. pharm. Jacobsen, Professor Kjellmann i Upsala, Baurat Freyn i Prag, Professor Schmitz i Greifswalde, Stud. mag. Lund, Botanisk Forening i Kjøbenhavn, Gartnerelev Espersen, Kommunalæge Stockfleth, Lærer V. Schmidt, Cand. mag. Børgesen, Lærer J. Jeppesen, Skovfoged Christiansen, Baron F. Mueller i Melbourne, Kandidat Lundbeck, Professor Agardh i Lund, Viceinspektør Ottesen, Stud. polyt. Winther, Stud. polyt. C. E. Aagaard, Student Tullinius, Frk. Agnes Stenberg, Kolonibestyrer C. Lytzen, Professor Reinke i Kiel, Pastor Sørensen i Jakobshavn, Professor J. Lange, Forstkandidat Sarauw, den farma-

ceutiske Lærestalt, Cand. pharm. Friderichsen i Haderslev, Mr. Clarke i Kew, Cand. mag. Raunkiær og Blomsterimportør Saaby. Fortsættelse af Hauch og Richter Phycotheca universalis Fasc. X. og XI. er kjøbt. Endvidere er Museets Haandbibliothek blevet forøget med Fortsættelse af Engler og Prantl: Die natürlichen Pflanzenfamilien. Lief. 70—78.

C. Bibliotheket.

Bibliotheket har været aabent i 131 Dage; Læsestuen har været besøgt af 591 Personer; Udlaan har fundet Sted til 611 Personer, som laante 1054 Værker i 1221 Bind.

Bibliotheket har modtaget 78 Tidsskrifter, hvoraf 26 ere Gaver fra Universitetet, Videnskabernes Selskab, Meteorologisk Institut, Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse, Botanisk Forening, Naturhistorisk Forening, Redaktionerne af Ugeskrift for Landmænd, Gartnertidende og Dansk Havebrugs Tidende, den botaniske Have i St. Petersborg, Akademie der Wissenschaften i München, Smithsonian Institution i Washington, Minnesota Academy, Comissão geographica e geologica de S. Paolo i Brasilien, samt Inspektør Kiærskou og Lektor E. Rostrup.

Endvidere er modtaget 154 Værker, af hvilke 27 ere Fortsættelser. 44 ere Gaver fra Videnskabernes Selskab, Zoologisk Museum, det store kongelige Bibliothek, Markfrøkontoret, det franske Ministère du commerce, de l'industrie et des colonies, Geological survey department, Ottawa, Canada, samt fra Hr. J. C. Bay, Pastor Deichmann Branth, Cand. mag. O. Dahl i Christiania, Cand. pharm. K. Friderichsen i Haderslev, Professor C. Grønlund, Professor E. Heckel i Marseille, Adjunkt P. J. Hellbom i Ørebro, Hr. Th. Holm i Washington, Lektor W. Johannsen, Professor Joh. Lange, Sir John Lubbock i London, Stud. mag. A. Mentz, Dr. O. G. Petersen, Mr. Edw. C. Pickering i Cambridge Mass., Dr. V. A. Poulsen, Dr. L. Kolderup Rosenvinge, Lektor E. Rostrup, Forstkandidat G. Sarauw, Professor E. Warming. — 118 Bind og Hefter ere blevne indbundne eller stift heftede.

Portrætsamlingen er bleven forøget med 14 Billeder, som ere skjænkede af Professor Lange, Apotheker Boysen, Havebrugskandidat A. Madsen og Hr. J. C. Bay.

Ligesom i det foregaaende Aar har Cand. mag. O. Raunkiær vikarieret for Bibliothekaren, Dr. Kolderup Rosenvinge, medens denne flere Gange i Aarets Løb var fraværende for at foretage botaniske Undersøgelser i de danske Farvande eller for at fungere som Lærer ved den biologiske Station.

Museumsinspektør Kiærskou har fortsat Udarbejdelsen af et nyt systematisk Katalog over Bibliotheket.

D. Videnskabelige Arbejder.

Foruden det allerede Anførte kan Følgende fremhæves: Dr. Kolderup Rosenvinge har næsten afsluttet Bearbejdelsen af Grønlands Havalger paa Grundlag af Museets Samlinger. Professor Warming har i Videnskabernes Selskabs Skrifter publiceret sin Monografi af Lagoa Santa i Brasilien; de til Grundlag herfor liggende Samlinger findes alle i Museet, for Herbariernes Vedkommende bestemte og indordnede. Cand. mag. Raunkiær har fortsat sine

Studier af danske Blomsterplanter med Benyttelse af Havens levende Materiale. Inspektør Kjærskou har afsluttet sit Arbejde med de sydamerikanske Myrtaceer, saa at Publikationen vil kunne finde Sted næste Aar. Dr. O. G. Petersen har paa Grundlag af Havens levende Materiale fortsat sine anatomiske Studier, om hvilke Publikationer ville finde Sted næste Aar.

E. Anden botanisk Virksomhed, knyttet til Haven eller dens Funktionærer.

1. *Biologisk Station.* Paa denne, der i 1892 ligesom det foregaaende Aar laa ved Fænø, holdtes fra den 9de til den 30te Juni samtidigt et zoologisk og et botanisk Kursus, idet Tiden deltes ligelig mellem begge. Deltagerne vare: Studd. mag. Engell, Th. L. Johansen, P. Krarup og C. Kruuse. Det botaniske Kursus lededes af Dr. Kolderup Rosenvinge og bestod som sædvanlig i systematiske og morfologisk-anatomiske Undersøgelser over de fleste i Omegnen forekommende Algearter.

2. Dr. Kolderup Rosenvinge har fortsat sine med Understøttelse af Kommunitetets Midler foretagne Undersøgelser over Plantevæksten i de danske Farvande. Ombord paa Fiskeriinspektionsfartøjet »Hauch« og Fiskerikontrolfartøjet »Falken« foretoges i Maanederne Maj, Juli og November Skrabninger i forskjellige Dele af de danske Farvande, især i Kattegat og Belterne. Desuden anstilledes Undersøgelser paa den biologiske Station i Juni og under et kort Ophold ved Frederikshavn i September.

F. Personlige Forhold hele Haven vedkommende.

Havens Direktør, Professor Warming, kom i Marts Maaned 1892 tilbage fra sin i Oktober 1891 tiltraadte Rejse til Antillerne og Venezuela.

3. Det zoologiske Museum 1891.

Første Afdeling.

(Professor, Dr. Lütken.)

I. Bestyreren har i Sommerferien, med Ministeriets Tilladelse, men paa egen Bekostning, foretaget en Rejse til Holland, Belgien, Frankrig o. s. v. og dér besøgt de zoologiske Museer og Haver i Hamburg, Amsterdam, Leiden, Bruxelles, Paris, Lyon, Genève og Stuttgart for at knytte nye Forbindelser og gjøre sig bekendt med disse Institutioners Indretning og Standpunkt og de Retninger, i hvilke de have særlig Betydning som zoologiske Kundskabskilder.

Han har, forsaavidt andre Embedspligter have tilladt ham det, fortsat Bearbejdelsen af Museets Laxesild (Scopeliner og beslægtede Former) og ført dette i flere Henseender besværlige Arbejde tilende. En Publikation af Arbejdets Resultater, der slutter sig til tidligere Arbejder over den pelagiske Fiskeverden, vil forhaabentlig snart se Lyset. Assistenten, Cand. mag. H. Winge har fortsat og afsluttet sin Bearbejdelse af de i den Lund'ske Samling opbevarede talrige Rester af Rovdyr og har derefter gennemført Bestemmelsen af den betydelige Samling af eocene (ældre tertiære) Patterdyrlevninger fra de franske Phosphorit-Lag, som Bestyreren i 1887 kjøbte

og skjænkede til Museet. Den omfatter 108 Arter, hørende til 62 Slægter. Af andre Arbejder, som have lagt meget Beslag paa Assistentens og det øvrige Personales Tid, skal her nævnes: Flytningen fra Kjælderen under Universitetsbibliotheket til Museets Loft og Sorteringen af den store Mængde af Skeletdele af Hvaler, som dér henlaa fra ældre — tildels fra Eschrichts — Tid; Opstillingen af det nedenfor omtalte fossile Skelet af et Skjolddyr fra Pampasdannelserne i Argentina i det store Glasskab i Hallen og af et fossilt Bjørneskelet fra en Tørvemose paa Møen i Samlingen af forhistoriske Dyrelevninger her fra Landet. Stud. mag. Andersen har afsluttet Revisionen og Katalogiseringen af Museets Spetter (Picidæ); Cand. mag. Posselt har paa lignende Maade gennemgaaet Museets europæiske Karpfiske (Cypri-noidei), men er ved Sygdom bleven hindret i at fuldføre dette Arbejde for de fremmede Formers Vedkommende, og Stud. mag. Ad. Jensen har (som sit Specialstudium til Skoleembedsexamen) gennemgaaet, katalogiseret o. s. v. Samlingen af Læbefiske (Labroidei). Hvad der forøvrigt er arbejdet og udrettet, vil bedst ses af den følgende Oversigt over Opstillingsarbejderne.

Af *Pattedyr* er der opstillet 1 i Spiritus og 7 udstoppede, hvoriblandt *Dasyus hybridus*, en *Kapivar*, en *Paka*, en *Lemur rubriventer*, en *Cebus fatuellus* og en *Macacus speciosus*, en japansk Ræv, en *Canis Azaræ* var. *griseus*; endvidere i Hvalsamlingen et større Stykke Hud af Pukkelhvalen med dens »Parasiter« af *Cirripediernes* Orden og en Suite af Barder af forskellige Hval-Arter, deriblandt ogsaa af »Nordkaperen«. Der er opstillet et Skelet af en Hun-Narhval, af en Tiger-Hest (*Equus Burchellii*) og af en Havodder (*Enhydris lutris*), samt 22 Pattedyrkranier, af hvilke kan fremhæves *Sus longirostris*, *Rhinoceros bicornis* jun., *Equus tæniopus* (Vildæsel), Havoddere og Øresæler, flere Drovtyggere: *Bos pumilus* (afrikansk Bøffelart), det vestamerikanske Bjergfaar (*Ovis montana*), den kileniske »Njata«-Oxe (Oxens Mopseform), *Lama*, *Hydropotes* og *Elaphodus*. I den palæontologiske Samling maa fremfor Alt nævnes den større Del af et Skjolddyr-Skelet (*Glyptodon* typus) fra de argentinske Pampas (en af Lausen's Gaver, egentlig samlet af to defekte Skeletter); desuden enkelte Dele af et andet Skelet af samme Dyr. Fremdeles 6 Afstøbninger af Dele af Fortids-Pattedyr, skjænkede af Pariser-Museet. I Samlingen af Dyrelevninger fra Danmarks forhistoriske Tid er opstillet et — ufuldstændigt, men dog meget karakteristisk — Skelet af en stor Bjørn (*Ursus arctos* var. *priscus*), som ved Etatsraad Steenstrup's personlige Anstrengelser er blevet reddet fra en Tørvemose paa Møen (Kammosen, Magleby Sogn).

I den danske *Fuglesamling* er der opstillet 37 udstoppede Stykker, hvorimellem kan fremhæves en Unge af Steppehønen (*Syrnhaptes paradoxus*). I den almindelige *Fuglesamling* 21 udstoppede Stykker, hvoriblandt kan nævnes en *Cygnus coscoroba*, en *Penelope boliviana* og en *Talegallus pyrrhopygus*. Desuden et Æg med Unge af Steppehønen.

Der er opstillet 3 udstoppede *Krybdyr*: *Lophyrus amboinensis*, *Eumees algeriensis* og *Crocodilus porosus*; 35 *Krybdyr* og *Padder* i Spiritus, hvoriblandt *Ctenosaura acanthinura* (Mexico), *Erebophis asper* (Ny-Guinea) og flere Arter af Skjoldhalernes (*Plectrurernes*) Gruppe; 2 Kranier (*Acrochordus* og *Alligator mississippiensis*) og 2 Skeletter (*Lophyrus amboinensis* og den

nordamerikanske Fiskepadde (*Necturus maculatus*). Endvidere 8 Afstøbninger af uddøde Krybdyr og Urpadder-Typer (*Belodon*, *Actinodon*, *Nothosaurus*, *Cyamodus*, *Pterodactylus*, *Ptenodracon* og *Scaphognathus*).

I *Fiskesamlingens* dansk-nordiske Afdeling er der opstillet 68 Fiske, i den almindelige Afdeling 59, hvoraf de 42 høre til *Laxesildenes* (*Scopelinernes*) Familie. Der er fremdeles opstillet 4 udstoppede Fiske: *Ceratodus Forsteri* (den australske Lungefisk), *Stegostoma tigrinum* (en ostindisk Haj) og *Han* og *Hun* af *Raja nidrosiensis*. Af Skeletter: *Ceratodus*, *Scymnus* og *Notidanus* (i *Spiritus*); 3 Kranier (*Chimæra plumbea*, *Acanthocybium Solandri*, *Xiphias gladius*); 3 Kjæver af forskellige Hajer og Rokker. Endelig 6 fossile Fiske (*Priscacara*, *Dapedius*, *Pholidophorus*, *Ptycholepis* og *Belostomus*).

Det samlede Antal af opstillede Stykker er c. 306.

II. Blandt de *Gaver*, hvormed Afdelingen i 1891 er bleven forøget, maa i første Linie nævnes, at 1) Kaptajn Lauritz Berg, Bestyrer af et Hvalfanger-Etablissement i Dyrefjord paa Island, har skjænket Museet et fuldstændigt Skelet af en 45 Fod lang »Nordkaper« (*Balæna biscayiensis*), denne Bardehval, som i ældre Tid spillede saa stor en Rolle i Hvalfangsten, men efterhaanden er bleven saa sjelden, at dens Tilværelse, som selvstændig Art, betvivledes, eller at den betragtedes som aldeles udryddet, men i de senere Aartier har begyndt at vise sig igjen, blandt Andet ved Island. En Barde af denne Hval medfulgte ligeledes. Vor berømte Hvalsamling besad tidligere af denne Hvalart kun Skelettet af en Unge, som i 1854 blev dræbt ved Spaniens Nordkyst og erhvervedes af Eschricht til den af ham dengang bestyrede Samling. 2) Zoologisk Have har skjænket 21 i Haven døde Pattedyr: *Cebus apella* (fatuellus), *Cercopithecus patas* og *Campbellii*, *Cerocebus collaris* jun. og *C. albigena*, *Inuus speciosus*, *Cynocephalus hamadryas*, *Macaacus nemestrinus*, *sinicus* og *erythraeus*, *Lemur rubriventer*, en *Ulveunge*, *Canis Azaræ* var. *griseus*, *Nyctereutes procyonoides*, *Aetomys marmotta*, *Coelogenys paca*, *Hydrochoerus capybara*, *Cervus sika*, *C. canadensis* og *C. porcinus* jun., samt *Dasypus hybridus*; 33 Fugle: *Ocyphaps lophotes*, *Chalcophaps indica*, *Columba squamosa*, *Chamæpelvia talpacoti*, *Zenaida amabilis* og (2) *maculata*, en Paafugl, en steril Urhøne og en *Crax Daubentonii*, *Falco vespertinus*, (2) *Strix nyctea*, *Chauna chavaria*, *Platalea ajaja*, *Ardea alba*, *A. ibis* og *A. purpurea*, *Phoenicopterus ruber*, *Cygnus coscoroba*, *Molobrus bonariensis*, *Dryonastes chinensis*, *Gymnorhina leuconota*, *Cyanurus pileatus*, *Ædemosyne modesta*, *Coracias garrulus*, *Gubernatrix cristatella*, *Cassicus persicus* og *C. hæmorrhous*, *Buceros erythrophthalmus*, en Bastard af *Æg galericulata* og *A. sponsa* og af Guld- og Amherst-Fasanen, samt et Æg af *Grus australasiana*; 2 Krybdyr og Padder: *Rana catesbyana* og *Clemmys insculpta*, — ialt 57 Numre. 3) Af de fra Fyrene indsendte Fugle eller Dele af Fugle ere opbevarede og benyttede 109. 4) Grev Wedell-Wedellsborg har skjænket Museets Hvalsamling en Del Knogler af Pukkelhval (*Megaptera boops*), som opgravedes i et Stykke inddæmet Land ved Fønsvang. 5) Kaptajn Wandel's Skrabninger fra »Ingolf« ved Island, i Danmarkstrædet samt mellem Island og Færø gave et ichthyologisk Udbytte af 9 Arter (15 Exemplarer); endvidere skjænkede Kaptajn Wandel Fosteret og Bardenne af

en Blaaqual (Balænoptera Sibbaldii). 6) Pariser-Museets palæontologiske Afdeling: Afstøbninger af den fossile Urpadder Actinodon og af Kranier eller Lemmeknogler af forskellige fossile Pattedyr (Dryopithecus, Oreopithecus, Dolichopithecus, Anoplotherium og Palæotherium). 7) Museet i Stuttgart: en Afstøbning af Kraniet af den urgamle Krokodilslæggt Belodon. 8) Cand. phil. Fjelstrup: 48 i Middelhavet indsamlede Fiske. 9) Konservator Storm i Trondhjem: Han og Hun af Raja nidrosiensis. 10) Etatsraad Steenstrup: 2 Havodder-Kranier, et Kranium af Otaria ursina og af Mustela erminea fra Kamschatka, givne ham af russisk Skibslæge Dr. Bunge. 11) Hr. Lassen: 3 Pattedyrskind (deriblandt en Hyllobates syndactylus) og 2 Fugleskind (Buceros) fra Sumatra. 12) Grosserer Christensen: en Coturnix sinensis og 5 Æg af samme; 2 Steppehønekyllinger samt deres Æggeskaller; 2 Sciurus palmarum.

Endvidere en Del *mindre Gaver*:

a) Bidrag til vort Lands forhistoriske Fauna: af Godsejer Sønnichsen, Skovrider Bistrup (et Bæver-Kranium), Overlærer Jensen (Egebjerg) (Kraniet af Vildorne fra en Mose ved Vejle), Højskolebestyrer Himmelstrup (Kraniet af en mindre Tamoxe, opgravet i en Mose paa Mors) og af en Ubekjendt fra Gudhjem (Bornholm) (et Elghorn).

b) Danske og overhovedet nordiske Pattedyr: Forstkandidat Mundt, Kolonibestyrer Bistrup og Professor Pouchet i Paris (Hud af Megaptera boops med Cirripedier).

c) Danske eller nordiske Fugle ere skjænkede af Kommissionen for Grønlands geologiske Undersøgelse, af Skovfoged Christiansen, Hr. Ruder, Kunstmaler Ancher, Hr. Suhr, Kjøbmand Lund, Hr. Grønvold, Forstkandidat, Skovrider Steen, Jernbaneassistent Olsen, Jagtjunker Bauditz, Hr. Skytte, Kandidat Faber og Lærer Jensen Houlberg.

d) Danske Fiske samt Fiske fra vore nordlige Biiande: af Student Deichmann, Fisker Hildebrandt, Udligger Lohmann, Kolonibestyrer Møldrup, Læge Sørensen, Lods Larsen, Fiskehandler Sørensen, Dr. phil. Joh. Petersen, og Hr. L. B. Deichmann.

e) Fremmede Dyreformer; af Oberstinde Thestrup (2 Papagøje-Arter), Konservator Scheel, Sømand Jensen, Konsul Dr. Møller i Chile, Fru Rehling, Dr. W. Sørensen (et Horn af Antilocapra), Stazone zoologica i Neapel, Kaptajn Schönheyder (Rio Salado, Argentina), Hr. Freund (i Brasilien) og Justitsraad Juel.

Ved Bytning med fremmede Samlinger eller Private er erhvervet:

1) Fra Museet i Palermo (Professor Doderlein): 55 Arter af tildels sjældne middelhavske Fiske og 12 Fiskeskeletter. 2) Fra »United States National Museum« i Washington: 37 Arter af sjældnere Fiske, for en stor Del Dybhavsfiske. 3) Fra British Museum i London: 6 Arter af Dybhavsfiske og 5 Arter af sjældnere Slanger og Padder. 4) Fra det k. k. Museum i Wien: 3 sjældnere Arter af Lacerta-Slægten. 5) Fra Museum für Naturkunde i Berlin: 2 sjældnere Fiskearter. 6) Fra det Wardske Institut i Rochester (Nordamerika): 5 Pattedyrkranier, 4 Fiskeskeletter (Polyodon, Lepidosteus, Amia og Aëtobatis). 7) Med Private: Kraniet af Acrochordus,

2 Skeletter af den sydamerikanske Bæverrotte; 3 Hovedskaller af Ræv og Kat med abnorme Tandforhold; en Sømrokke; en *Praticola rubicola* (Ribe).

Indsamlet til Museet er — mod delvis Godtgjørelse af Udgifterne, altsaa dog tildels som Gave:

1) Professor emeritus Steenstrup har under sin personlige Ledelse ladet udgrave i en Mose paa Møen (Kammosen, Magleby Sogn) det Meste af Skelettet af en stor Landbjørn (*Ursus arctos* var. *priscus*). Paa Grund af Mosemassens forstyrrede Tilstand, der atter havde sin Grund i tidligere Arbejder for at forvandle den til Agerland, var Knoglernes Leje saa forstyrret, at det trods al anvendt usigelig Møje ikke lykkedes at tilvejebringe det hele Skelet, men der var dog fundet saa meget, at man har kunnet opstillet det. 2) Cand. pharm. Silldorff har i Omegnen af Acapulco (Mexico) indsamlet 3 Arter af Pattedyr, 57 Fugleskind, 19 Krybdyr og Padder og 7 Fiske.

Ved direkte Kjøb er erhvervet:

a) Til den danske Fauna hørende: et Skind af *Fulmarus glacialis* og et af *Berniela leucopsis* (begge fra Ribes Omegn), af *Motacilla alba* var. *lugubris* (Egebæk) og *Ruticilla titys* (Ribe); *Falco peregrinus* (anatum) (Grønland); 3 Hvalhvirvler af ualmindelig Størrelse; en mindre Klumpfisk (*Mola rotunda*), indstrandet ved Skagen; en *Macrurus Strömii* (Skagen).

b) Pattedyr: et Skind af et Stankdyr (*Thiosmus suffocans*); 2 sydamerikanske Smaapattedyr; 2 sjeldnere Pattedyr (i Spiritus) og 5 Pattedyrskind; 2 vestindiske Flaggermus; Kraniet af et tunesisk Vildæsel (*Equus asinus tæniopus*), af en ung *Rhinoceros bicornis*, af Hovdyrene *Hydropotes* og *Elaphodus* samt af et Svin med abnorme Tandforhold; 3 andre Pattedyrkranier; 16 Kranier m. m. af eocene Pattedyr fra de franske Phosphoritlag.

c) Fugle: 15 exotiske Fugleskind; et Skind af *Anser canagicus*.

d) Krybdyr og Padder: en Slange (*Erebophis*) fra Ny-Guinea; 7 andre exotiske Slanger; 8 sydamerikanske Arter af Padder og Krybdyr (16 Exemplarer); 2 Skildpadde-Arter fra Ceylon og en sydamerikansk Frø; en udstoppet Krokodil fra Australien (*Crocodylus porosus*) og en udstoppet Snogeøgle (*Chalcides Algeriensis*); en *Chamæleo pardalis*; Kraniet af en meget stor Alligator *mississippiensis*; Skelet af *Necturus*; Afstøbninger af de uddøde Krybdyr *Scaphognathus crassirostris*, *Pterodactylus antiquus* og *pulchellus*, *Ptenodracon brevirostris*, *Nothosaurus* og *Cyamodus*.

e) Fiske: 18 middelhavske og 2 ostindiske Fiske; Skelet af *Scymnus* og *Notidanus*; 5 Skind af exotiske Fiske; Kranium og Skelet af en større Malleform (*Platystoma*); Kjæverne og Ryghuden af en større Rokkeform; 4 fossile Fiske fra Liasformationen i Würtemberg (*Dapedius*, *Ptycholepis*, *Pholidophorus* og *Belonorhynchus*) og 2 Exemplarer af en eocen Fisk fra Wyoming (*Priscacara*).

III. Foruden den ornithologiske Aarsberetning for 1890, af Kandidat Winge, er der fra Afdelingen udgaaet et Par mindre ichthyologiske Bidrag af Bestyreren (Korte Bidrag til nordisk Ichthyographi, VI og VII; om en med *Stegophiler* og *Trichomycterer* beslægtet sydamerikansk Mallefisk: *Acanthopoma annectens*) (i Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening for 1891) og en Afhandling af Kandidat Winge (*Habrothrix hydrobates*, en ny Vandrotte fra Venezuela) (sammesteds). Dr. Jungersens

Afhandling: »Nogle Bemærkninger om Bygningen af Haanden hos *Pipa* og *Xenopus*« (sammesteds) er ogsaa i det Væsentlige baseret paa Museets Materiale. Forskjellige større Publikationer (om Pattedyrlevninger i Brasiliens Kalkstenshuler, om de pelagiske og arktiske *Scopeliner*) foreligge færdige i Manuskript.

Af Adgangskort til Studerende er der udfærdiget 102. Flere fremmede Naturforskere have aflagt kortere Besøg i Museet (Edward Newton, Rev. Norman, Dr. Aurivillius, Professor Kükenthal fra Jena, Professor Gotsche og Hr. Harold Raeburn fra Edinburgh).

Publikums Besøg i Museet er optalt til 61654. For første Gang siden Museet aabnedes har denne Afdeling havt Grund til at beklage, at den lette Adgang til Museet har muliggjort forbryderiske Attentater mod dets Skatte. Det haabes, at de trufne Foranstaltninger ville forebygge Gjentagelser deraf.

Anden Afdeling.

Den om denne Afdeling af Inspektør Levinsen afgivne Beretning findes under de Moltkeske Afdelinger.

Tredie Afdeling.

(Dr. phil. H. J. Hansen.)

Dr. Hansen skulde anføre, at Afdelingens Inspektør, Dr. F. Meinert, havde været fraværende paa en videnskabelig Reise til Sydamerika Størstedelen af Aaret, nemlig fra Slutningen af April, i hvilken Anledning Bestyrelsen af Afdelingen indtil Inspektørens Hjemkomst var overdraget Dr. Hansen, som herved skulde aflægge den befalede Aarsberetning. Det kunde ogsaa bemærkes, at han selv med ministeriel Tilladelse havde været fraværende paa en Udenlandsrejse med videnskabeligt Formaal i Februar—April; i den øvrige Del af Aaret havde han paa Museet væsentligst været optagen af Opstilling og Etikettering af Spiritusmateriale, særlig foranlediget ved store Forøgelser af Samlingen iaar (og i Slutningen af ifjor); de væsentligste af disse Opstillingsarbejder findes nævnte i det Følgende.

I. Insekterne.

A. Generalsamlingen. 1) Opstillingen af Hvepsernes Orden er fortsat og foreløbig fuldendt. Iaar er Præparation og Opstilling begyndt midt i Slægten *Xylocopa* og sluttet med Slægten *Apis*; 13 Skuffer (Konservator Løvendal). 2) Af Billernes Orden ere Familien *Dascillidæ* og Halvdelen af Familien *Malacodermidæ* (*Lycini*, *Lampyrini*, *Telephorini* (tildels) sammenstillede (Kandidat W. Schlick). 3) Bearbejdelsen af de betydelige Samlinger fra Grønland er paabegyndt og ret vidt fremskreden. Inspektør Meinert har bestemt *Thysanurer*, *Mallophager* og *Pediculi* (altsammen Spiritusmateriale); Andr. Bang Haas i Blasewitz (Dresden) har bestemt og hjemsendt et mindre Arbejde over Sommerfuglene; Stud. mag. W. Lundbeck har bearbejdet Billerne og paabegyndt Bestemmelsen af *Tovingerne*, den i Grønland talrigst repræsenterede Insektorden. Samtidig med Bestemmelsen udarbejdes der fauni-

stiske Lister med Beskrivelser af de nye Former til en Publication over den grønlandske Fauna (smlgn. ogsaa Edderkopper og Krebsdyr). 4) Etiketteret og indstillet en Samling Biller fra Hr. Vicekonsul P. Møller i Concepcion Chile). (Kandidat W. Schlick). Se Gaven Nr. 11. 5) Præpareret en Samling Insekter fra Kaukasus og Omegn, givne af Oluf Lange (Kandidat W. Schlick). Se Gaven Nr. 5 i Beretningen for 1890. 6) Opstillet 127 Glas med den i forrige Beretning omtalte Samling af nordamerikanske Billelarver. Samtidig hermed er, dels for en bedre Oversigt, dels for at vinde Glas og Plads, foretaget en ret betydelig Reduction af den opstillede Samling af Billelarver, idet Indholdet af 185 Glas er udtaget og lagt i samme Antal Tuber, der atter ere fordelte familievis i 25 større Cylinderglas (Dr. H. J. Hansen).

B. Den danske Samling. 1) Bestemt og opstillet Cryptophagidæ og paabegyndt Lathridii, 6 Skuffer. Bearbejderen (Konservator Lovendal) har ved Gaver forøget Materialet omtrent til det Dobbelte, da det lod meget tilbage at ønske baade i Arts- og Individ-Antal. 2) Opstillingen af Tægerne er fortsat og afsluttet. Iaar er opstillet 3 Skuffer (Konservator Lovendal). 3) Sammenstilling og Opstilling af Bladhvepsene er naaet til Janus pygmæus, 4 Skuffer (Cand. phil. H. Borries).

II. Edderkopperne.

A. Generalsamlingen. 1) De grønlandske Lycosidæ (et artsfattigt, men paa Individer særdeles rigt Materiale) er bestemt med Formaalet, at blive Gjenstand for en Publication (Dr. W. Sørensen). 2) Paabegyndt Seddelkatalog over Samlingen af exotiske Araneer (Dr. W. Sørensen). 3) Fra Professor T. Thorell (ved Montpellier) modtaget det til ham udlaante, væsentlig paa Nicobarøerne af »Galathea«s Expedition samlede Materiale af Araneæ, c. 90 Arter, af hvilke over Halvdelen have vist sig at være nye for Videnskaben. Samtidig har Thorell i Svenska Vetensk. Akadem. Handlinger, B. 24, publiceret en Afhandling paa 150 Sider i Kvart, væsenligst paa Grundlag af dette Materiale.

B. Den danske Samling. 1) Udskilt de fra Kandidat W. Schlick og Fabrikant G. Budde-Lund erhvervede anselige Samlinger af danske Araneer, ialt c. 1000 Tuber og Glas (Kandidat Schlick). 2) Af de nævnte tilkomne Samlinger ere Lycosidæ og Attidæ bestemte (Dr. W. Sørensen). 3) Paabegyndt Seddelkatalog over Samlingen af danske Araneer (Dr. W. Sørensen)

III. Krebsdyrsamlingen.

A. Generalsamlingen. 1) Opstillet 29 Arter (i samme Antal Glas) af Krebsdyr, modtagne fra British Museum; se Gave Nr. 2 (Dr. H. J. Hansen). 2) Opstillet 34 Arter (i 31 Glas) af Krebsdyr (1 Pycnogonide), modtagne fra U. S. National Museum i Washington; se Gave Nr. 3 (Dr. H. J. Hansen). 3) Opstillet 88 Arter af Krebsdyr (og Pycnogonider) i 73 Glas. Dyrene ere modtagne fra Rev. Canon A. M. Norman i Durham (England); se Gaven Nr. 4 (Dr. H. J. Hansen). 4) Fortsat og fuldendt Gjennemsynet af Isopoder, Amphipoder, Cumaceer og Mysider (exotiske og danske) for at finde Snylttere, hvorved der særlig af en enkelt, hidtil næsten ukjendt aberrant Familie af parasitiske Copepoder er tilvejebragt et meget stort og

værdifuldt Materiale, hvis videnskabelige Bearbejdelse er paabegyndt (Dr. H. J. Hansen). 5) Bestemt Størstedelen af Materialet af grønlandske Daphnier (især samlede af Stud. mag. W. Lundbeck og 2 Kolonibestyrere, se Gaven Nr. 8). Materialet, der omfatter c. 30 Arter, bliver lagt til Grund for en Publikation (Stud. mag. Wesenberg-Lund). 6) Bestemt Studiesamlingens og Afdelingens Materiale af Phyllopoder, 14 Arter (Stud. mag. Wesenberg-Lund).

B. Den danske Samling. Tildels paany opstillet og etiketteret den af Inspektør, Dr. Meinert i Anledning af den omfattende Forøgelse ved »Hauchs« Togter reviderede Samling af alle vore højere Krebsdyr. Der er iaar opstillet 177 Arter i 185 Glas, af hvilke en Del atter indeholde Tuber (Dr. H. J. Hansen).

Af *Gaver og Forøgelser* fremhæves: 1) Modtaget af Studiesamlingen en smuk Samling Svømmekrabber og Isopoder, ialt 57 Arter, af hvilke ikke mindre end 26 Arter vare nye for Afdelingen. 2) Modtaget (i Bytte for Dyr fra »Dijmphna«-Expeditionen) fra British Museum 29 Arter af Krebsdyr, for Størstedelen nye for Afdelingen og nogle af dem Dybvandsformer. 3) Modtaget (i Bytte for Dyr fra »Dijmphna«-Expeditionen) fra U. S. National Museum i Washington 33 Arter af Krebsdyr og 1 Pycnogonide, de fleste nye for Afdelingen og adskillige af dem interessante Dybvandsformer. 4) Modtaget fra Rev. Canon A. M. Norman i Durham (i Bytte væsentlig for arktiske og danske Krebsdyr) 83 Arter af Krebsdyr og 5 Arter af Pycnogonider, de fleste Arter i flere til mange Exemplarer, og over 70 af Arterne ere nye for Afdelingen. 5) Modtaget fra Zoolog. Museum i Berlin (i Bytte for en Samling Dyr fra »Dijmphna«-Expeditionen) 10 Arter af Krebsdyr og Pycnogonider, omtrent alle nye for Afdelingen. 6) Modtaget fra Professor C. Claus i Wien (i Bytte) nogle for Afdelingen nye Arter af isopode Krebsdyr. 7) Modtaget af Kaptajn i Marinen Wandel en Samling Krebsdyr og Pycnogonider fra Danmarkstrædet, godt 30 Arter, men meget lidt Nyt for Afdelingen. 8) Modtaget af Kolonibestyrer P. Petersen i Frederikshaab og Kolonibestyrer C. Brummerstedt i Godthaab 2 Samlinger af grønlandske Daphnier (og Copepoder), blandt hvilke flere for Grønland nye Arter. 9) Erhvervet (ved Bytte) hele Fabrikant G. Budde-Lunds Samling af danske Araneer, c. 470 Rørglas og større Glas; blandt Indholdet kan fremhæves den store og vanskelige Erigone-Gruppe, der er bestemt af E. Simon (i Paris). 10) Erhvervet (dels ved Bytte, dels ved Kjøb) hele Kandidat W. Schlicks Samling af danske Araneer, over 500 Rørglas og større Glas; Samlingen indeholder dels adskillige for Afdelingen nye Arter, dels en smuk Samling af Erigone-Gruppen, bestemt af E. Simon. Ved Erhvervelsen af disse 2 Samlinger er vort iforvejen anselige Materiale af de egentlige Edderkopper forøget saa meget, at vor nuværende Samling kan betegnes som særdeles tilfredsstillende. 11) Modtaget af Vicekonsul P. Møller i Concepcion (Chile) en Samling chilenske Biller, 51 Arter i 112 Exemplarer, blandt hvilke flere interessante, for Afdelingen nye Former. 12) Modtaget af Konservator Løvendal en stor Mængde Biller af de af ham iaar opstillede Familier, saa at vi ikke blot have faaet et langt rigeligere og bedre Ma-

teriale af de fleste Arter, vi tidligere besad, men ogsaa en Række for Afdelingen nye Arter. 13) Modtaget af R. J. Pocock, Assistent ved British Museum, 5 Arter Arachnider og Myriopoder, blandt hvilke et Par for Afdelingen nye Arter. 14) Modtaget af Dr. H. J. Hansen det af ham iaar indsamlede, ret betydelige Materiale af danske Tusindben, hvoriblandt nogle for Danmark og tildels for Museet nye Former. 15) Modtaget af Cand. phil. Aug. Fjelstrup 3 Glas og 6 Tuber med Krebsdyr og Pycnogonider fra det vestlige Middelhav og Tanger. 16) Mindre Gaver ere modtagne fra forskellige Zoologer og Samlere, nemlig D'Hrr. Cand. theol. Mortensen, Bachelvold, Fyrmester Thorsen, Inspektør Levinsen. 17) Kjøbt eller tilbyttet en Del Arachnider, især Gonyleptider, fra Naturaliehandler Fric i Prag, Naturaliehandler Umlauff i Hamburg, Naturaliehandelen »Linnæa« i Berlin, Naturaliehandler Dr. Staudinger i Blasewitz og Professor Ehlers i Göttingen. 18) Kjøbt af Naturaliehandler Umlauff (Hamburg) yderligere nogle for Afdelingen nye Insekter og Krebsdyr. 19) Kjøbt af Exam. pharm. Silldorf en lille Samling Leddyr (2 Kasser tørrede Insekter, nogle Insekter og Arachnider i Spiritus) fra Acapulco (Mexico). 20) Erhvervet fra Biavler N. S. Kristensen i Himmelev (Roskilde) et stort Materiale af den interessante, for første Gang her i Landet iagttagne Bilus (*Braula coeca*).

Endelig har Afdelingen iaar udlaant Materiale til Professor C. Claus i Wien og Professor G. O. Sars i Christiania, og følgende fremmede Fagmænd: Adjunkt Thomsen i Lund og Landgerichts-Präsident Witte fra Neisse (Schlesien) have aflagt Besøg her og studeret i Afdelingen en eller flere Dage.

De Mollkeske Afdelinger.

I.

Studie- og Undervisningssamlingen.

(Professor Dr. Lütken.)

I. Den zoologiske Studie- og Undervisningssamling er i Aaret 1891 bleven benyttet paa sædvanlig Maade (Bestyrerens almindelige og mere specielle Forelæsninger og Examinatorier, de lægevidenskabelige og naturhistoriske Studerendes Studier og Examina, Skoleembedsexamen i Naturhistorie og Geografi, Dr. Jungersens Forelæsninger o. s. v. for de polytekniske Studerende, disses Studier og Examina, Dr. Sørensens Examination til almindelig Forberedelsesexamen og Undervisning af Seminarie- og Almueskolelærere); Lokalet desuden til Inspektør Levinsens og Dr. Berghs Forelæsninger eller Øvelser. — Til de Øvelser, som afholdes otte Timer om Ugen, under Vejledning af Dr. Jungersen og Kandidat Posselt, med de lægevidenskabelige og yngre naturhistoriske Studerende, er det indført at udstede Adgangskort, lydende paa fire Timer, for at modarbejde den altfor stærke Overfyldning af Lokalet paa enkelte Dage. Naar det anføres, at der i September Maaned udstedtes 205 saadanne, vil dette formentlig tilstrækkeligt vidne om, hvor stærk Afbenyttelsen af Materiellet er, og i hvilken Grad der er Trang til den i sidste Aarsberetning antydede Udvidelse af Undervisningslokalerne til omtrent det dobbelte af deres nuværende Rumfang. Heldigvis er der Ud-

sigt til, at dette kan realiseres, naar Professor mineralogiae forlader sin nuværende Bolig. Det af Professor zoologiæ indgivne Forslag, at han selv overtager den omtalte Bolig, medens hans hidtilværende Embedsbolig omdannes til zoologiske Undervisningslokaler, er i Hovedsagen tiltraadt af en af Konsistorium nedsat Komité og vil forhaabentlig blive realiseret, saasnart den omtalte nærliggende Eventualitet er indtraadt.

Af Undervisningsmateriel er der i 1891 udarbejdet et ikke ringe Antal Forelæsningsstegninger til Supplering af det tidligere anskaffede Materiel af denne Art — saa mange som Tid og Pengemidler have tilladt, thi der er endnu adskilligt tilbage at ønske i denne Retning. Samlingen er blevet forøget med 93 Præparater: 2 udstoppede Dyr, 2 Pattedyr og 4 Fiske i Spiritus, 6 anatomiske Præparater af Bløddele, 41 osteologiske Præparater, 3 Bløddyr, Orme og Koraldyr, 10 Leddyr i Spiritus og 10 anatomiske Præparater af Leddyr, 14 til Echinodermernes Bygning. Særligt kan fremhæves en Søpalme eller Stilk-Stjerne (*Pentacrinus Mülleri*), tilbageleveret af Museets anden Afdeling, efterat denne var bleven rigere paa deslige Dyr; et stort og derfor til Undervisningsbrug vel tjenligt Exemplar af Glomeris-Gruppen af Tusindbenenes Klasse, samt en Suite af *Asterias tenuispina* til Oplysning om denne Søstjernes Deling og Regenerationsevne. Anskaffelsen af flere Mikroskoper og af en større Suite af mikroskopiske Præparater har gjort det muligt i Aarets første Semester at afholde Demonstrationer af disse Præparater i 2 ugentlige Timer. At fortsætte dem i Efteraarshalvaaret har ikke været muligt paa Grund af de Studerendes store Antal; men de tænkes gjenoptagne, saasnart Lejlighed tilbyder sig. Af litterære Hjælpe-midler er anskaffet den nye Udgave (ved Jackson) af Rolleston's »Forms of Animal Life«, saavel som af Woodward's »Manual of Mollusca«, endvidere Pouchet og Beaugard's »Traité d'Ostéologie comparée« og Schmidt-Goebel's »Die schädlichen und nützlichen Insecten in Forst, Feld und Garten, Atlas«.

II. Den Omstændighed, at baade Dr. Bergh og Dr. Jungersen i denne Sommer befandt sig i Udlandet, medførte, at det kun var muligt at arrangere et zoologisk fire Ugers Kursus paa den biologiske Station under Ledelse af Cänd. mag. Posselt, Assistent ved Museets malakologiske Afdeling og ved den zoologiske Undervisning, medens det algologiske Kursus lededes af Dr. phil. Kolderup Rosenvinge. Deltagerens Antal i det zoologiske Kursus var fire. Af Kandidat Posselts Indberetning til mig skal her Følgende anføres:

»I Arbejdstiden beskæftigede man sig navnlig med Anatomien af forskellige, især større, Havdyr, men selvfølgelig var Opmærksomheden stadigt henvendt paa, hvad interessant og lærerigt der kunde frembyde sig i andre Retninger, det være sig biologisk eller embryologisk, ligesom Havfaunaen i Omegnen, der iøvrigt var forholdsvis fattig, studeredes saavel i ren systematisk Henseende som ogsaa med Hensyn til dens Variieren efter Lokaliteters Beskaffenhed. Af Fisk anatomeredes fra Tid til anden begge Kjøen af Aalekvabbe, Ulk, Makrel, Støkker, Sild og Torsk samt Han af Rødhaj; desuden stiftedes Bekjendtskab med en Del andre Former, mindre og større, blandt de sidste en stor Kulmule. Af Krebsdyr anato-

meredes begge Kjøen af Strandkrabbe og Taskekrabbe; desuden bleve nærmere undersøgte Idotheer og Gammarider, forskellige Cumaceer, Capreller, Schizopoder, Crangon, Hippolyte og Palæmon, fritsvømmende og snyltende Copepoder (Ergasilus, Lernæa), Balaner, Ostracoder og Cladocerer, samt forskellige Larver af saavel Smaa- som Storkrebs. En stor Mængde Orme bestemtes og undersøgtes (*Arenicola anatomeredes*); forskellige Ormelarver iagttoges; nogle Rotatorier og navnlig en Mængde Mosdyr bleve studerede, ligesom deres Larver hyppig fandtes pelagisk; Nemertiner, saavel braadløse som braadbærende Former, og Planarier saaes ret almindeligt. Af Bløddyr anatomeredes *Buccinum* og *Fusus* i begge Kjøen, *Mytilus edulis*, *Cardium edule* og *Mya arenaria*; Faunaen bestemtes, og af adskillige, især nøgne, Snegle iagttoges Æglægning og Ægkløvning, ligesom tallose Larver af Snegle og Muslinger næsten altid fangedes med det pelagiske Net. Af Tunicater anatomeredes kjønsmodne Individuer af *Ciona canina*; Larverne til *Cynthia grossularia* og *Appendicularier*, af hvilke sidste Masser altid vare tilstede, studeredes. Til Pighude saaes ikke meget, dog anatomeredes *Asterias rubens*; desuden iagttoges *Thyonidium commune*, *Echinus miliaris* og *Ophiura texturata*; enkelte Larver saaes hyppigt, men kun nogle faa Gange vidtkomne Søpølselarver. Som Repræsentanter for Goplerne anatomeredes *Cyanea* og *Aurelia*; den sidstes Udvikling fulgtes fra Æg til velvoxne *Scyphistomer*, uden at det lykkedes at faae nogen til at begynde *Strobila*-Dannelsen. Nærmere undersøgte bleve desuden talrige Smaagopler saavel af Slægter med fritsvømmende Kjønedyr (*Podocoryne carnea*, *Sarsiader* med Maveknopper, *Stenstrupier*, *Bougainvillea*, *Thaumantias*) som af Slægter med fastsiddende Kjønssække (*Tubularia*, hvis Larve hyppig iagttoges, *Obelia*-Arter og *Gonothyræa Loveni*, hvis hele Udvikling saa nogenlunde fulgtes); fremdeles Cydipper. Endelig saaes ved mange Lejligheder talrige Protozoer, blandt hvilke lagdes særlig Mærke til *Acineter*, *Klokkedyr*, *Ceratii* og andre *Peridinier* samt *Noctiluca*, der dog kun bemærkedes en enkelt Gang.

II.

Bløddyr-, Straaledyr- og Ormesamlingen.

(Inspektør Levinsen.)

Forøgelse af Samlingen. Af større Forøgelser skulle nævnes følgende: 1) Af Professor Häckel i Jena er kjøbt en Radiolariesamling i Form af 34 Præparater, som tilsammen skulle indeholde over 1000 Arter. Materialet skriver sig fra Challenger-Expeditionen. Med Samlingen fulgte 4 Bundprøver fra Challenger-Expeditionen samt et Par Dybhavs Hornsvampe. 2) Fra British Museum har Afdelingen modtaget henvend 70 Arter af Echinodermer, Polyper, Svampe, Orme og Mollusker, som Tak for en Samling Dyreformer fra Karahavet. De fleste af Arterne ere nye for Afdelingen. 3) Fra Museet i Berlin har Afdelingen paa samme Maade modtaget 39 Arter af Echinodermer og 4) fra Smithsonian Institution 66 Arter af Echinodermer og Koraller, af hvilke de fleste ere nye for Afdelingen. Her skal blot nævnes saadanne Sjeldenheder som *Pentaerinus decorus*, *Pentaerinus Mülleri*; *Salenia Pattersoni*, *Pharmosoma uvanus* og *Pharmosoma*

placenta. 5) Kaptajn i Marinen Wandel har paa et Togt med Skonnerten Fylla foretaget Skrabninger i Danmarkstrædet og mellem Island og Færøerne paa indtil 336 Favnes Dybde. Resultatet er en værdifuld Forøgelse af de Samlinger af nordiske Havdyr, som Museet skylder Kaptajn Wandels ihærdige Bestræbelser. 6) Fra Rev. A. M. Norman i England har Afdelingen tilbyttet sig henved 200 Arter af engelske Polyzoer og Svampe samt et mindre Antal Mollusker og Hydroidpolyper. 7) Marquis di Monterosato har mod en lignende Samling nordiske sendt en smuk Samling middelhavske Mollusker paa c. 700 Numre, af hvilke mange ere Monterosato's egne Arter. 8) Konservator Storm ved Museet i Thronhjem har i Bytte for en Del tropiske Konkylieer sendt c. 50 højnordiske Arter samt nogle Blæksprutter. 9) Af Kjøbmand O. G. Jensen i Randers har Afdelingen kjøbt en værdifuld Samling af jydsk Land- og Ferskvandskonkylieer. Pisidierne ere bestemte af Clessin. 10) Dr. v. Ihering, for Øjeblikket i Sydamerika, har sendt Afdelingen en Del sydamerikanske Konkylieer, tildels nye for vore Samlinger. 11) Konservator ved Tromsø Museum Sparre Schneider har sendt en Serie Buccinider. 12) Cand. phil. Fjelstrup har afleveret et Antal paa en Rejse til Spanien og Algier indsamlede Polyzoer, Echinodermer, Svampe og Mollusker. 13) Fra Dr. Girard ved Museet i Lissabon har Afdelingen tilbyttet sig 11 Arter af Blæksprutter, hvoriblandt en for Museet ny Slægt og Art, *Todaropsis Veranyi* Gev. 14) Af Kadrejer F. Petersen er kjøbt et Antal Koraller fra Rangoon.

Af mindre Forøgelser skulle nævnes: Dr. Deuntzer i Bangkok har sendt et Antal Exemplarer af en *Distomum*-Art, fundet paa et Menneske; af Naturaliehandelen Linnæa i Berlin er kjøbt nogle Exemplarer af *Lingula anatina* samt af *Scytaster tuberculatus*; Hr. Juan Silldorff har skjænket nogle Hornkoraller fra Acapulco; Professor Pouchet har skjænket Museet et Antal Rørglas, indeholdende Resultatet af Slæbninger med Overfladenet, foretagne i Dyrefjord (Island); Indholdet er Rotatarier, Infusorier o. s. v.; Cand. mag. Posselt har afleveret et Antal Indvoldsorme fra *Todarodes sagittatus* og *Illex Coindetii* samt nogle ved Fænø indsamlede Hydroider; Kandidat Tauber har indsendt nogle Blæksprutter fra Aarhusbugten; i Tydskland er kjøbt et Rygblad af *Loliginites coriaceus* fra Ohmden.

Bestemmelses- og øvrigt videnskabeligt Arbejde. Bestyreren har bestemt de store Samlinger af grønlandske, islandske og færøiske Polyzoer og betydelig forøget de tidligere Samlinger ved en Gjennemgaaen af alle saadanne andre Samlinger, i hvilke man kunde vente at finde saadanne. Saaledes er til Exempel botanisk Museums Algeherbarium gennemgaaet med velvillig Tilladelse af Professor Warming og velvillig Assistance af Dr. Kolderup Rosenvinge. — Dernæst har Bestyreren bestemt Museets Samlinger af nordiske og danske Hydroidpolyper og er igang med en videnskabelig Bearbejdelse af disse.

Cand. mag. Posselt har fortsat Bestemmelsen, Katalogiseringen og Ometiketteringen af de nordiske Mollusker og tilendebragt denne for Prosobranchiernes og Tectibranchiernes Vedkommende.

Afdelingens Medhjælper Gundel, som har etableret en Naturaliehandel, er bleven erstattet af Fagerstrøm.

Den gennem en Række Aar fortsatte Rengjøring af Konkyliesamlingen er nu sin Afslutning nær, idet kun Originalsamlingen staaer tilbage.

Bestyrerens Arbejde over de danske Polyzoer foreligger nu trykt i det videnskabelige Udbytte af Kanonbaaden »Hauch«s Togter. Det er ledsaget af 3 Kobbervtavler.

Af fremmede Videnskabsmænd har Afdelingen været besøgt af Rev. A. M. Norman fra England.

Der har desværre i Aarets Løb fundet Tyverier Sted i den konkylologiske Samling. Sagen er meldt for Politiet, og der er forøvrigt gjort, hvad der kan gøres, for at vanskeliggjøre en Gjentakelse deraf.

4. Det mineralogiske Museum 1891.

(Professor Johnstrup.)

Den med saa stor Længsel imødesete nye Bygning til det mineralogiske Museum er nu skreden saa vidt frem, at den vil kunne tages i Brug, saasnart Værelserne ere blevne færdige, de nye Skabe med Glasmontrer ere anskaffede, og Murværket nogenlunde udtørret, hvilket har en overordentlig stor Betydning for, at de deri anbragte Samlinger af Mineralier og Forsteninger ikke skulle tage Skade af Fugtighed. De ovennævnte Arbejder antages udførte i 1892, saa at Indflytningen vil kunne foretages i Slutningen af Vinteren 1892—93. Af Hensyn til en fuldstændigere Udtørring af Murværket havde det vel været ønskeligt at udsætte Indflytningen til Efteraaret 1893, hvis der ikke var stor Mangel paa Plads i Museets nuværende Lokaler, hvilket i høj Grad er hæmmende for Arbejderne i samme, hvortil desuden kommer, at Universitetet længes efter snarest muligt at kunne disponere over dem til andet Brug, saa at under disse Omstændigheder maa det førstnævnte Tidspunkt for Indflytningen anses for det hensigtsmæssigste.

For at fremme denne blev der paa Budgettet for 1891—92 bevilget et Beløb af 2500 Kr. til Extrahjælp ved Revisionen, Ordningen og Katalogiseringen af de ikke danske geologiske Samlinger, hvormed Cand. polyt. Jessen, Stud. mag. Knudsen og Stud. polyt. Forchhammer have været beskæftigede.

Museets første Assistent, Docent Ussing, har med Bistand af Cand. polyt. Lunding faaet tilendebragt det i de foregaaende Beretninger omtalte Gjennemsyn, Ordning og Katalogisering af Museets Hovedsamling af Mineralier og endvidere paabegyndt Revisionen af de tre Bjergartssamlinger: 1) til Brug ved Forelæsningen over Geologi, 2) Studiesamlingen for Kemikerne og de naturhistoriske Studerende, og 3) Studiesamlingen for Ingeniørerne.

Museets anden Assistent, Hintze, har været Bestyreren behjælpelig med det daglige Tilsyn med de Studerendes Benyttelse af Forelæsnings-samlingerne, med Protokolleringen og Etiketteringen af modtagne og afsendte Samlinger og deltaget i Revisionen af Museets Doubletsamling.

Endvidere har Zoologen Cand. mag. Posselt faaet tilendebragt den i 1889 paabegyndte palæontologiske Bearbejdelse af Brachiopoderne i den

danske Kridtformation, hvorfor der er tilstaaet ham et Honorar af 330 Kr., udredet af de Moltkeske Legaters Konto II.

Docent, Dr. Jungersen har vist Museet den Velvillie at revidere dets Samling af eocene Fiskeforsteninger fra Glarus og Mt. Bolca. Den ifjor udlaante Samling af danske og skaanske Fiskeforsteninger til Mr. Davis i Halifax er iaar tilbagesendt, efterat have været afbenyttet til hans Arbejde om de fossile Fiske i Skandinavien. Et lignende Gjennemsyn er foretaget af Angelins Samling af svenske Silur-Forsteninger fra Gotland, som Forchhammer erhvervede i 1840 til Museet. Den blev i det forløbne Aar sendt til Stockholm, hvor Professor Lindström, der er den bedste Kjender af Gotlandske Forsteninger, har havt den Godhed at sammenligne den med Riksmuseets Samling og derefter foretaget de nødvendige Ændringer i Artsbestemmelserne.

Da Universitetets almindelig geognostiske Samling er temmelig tarvelig udstyret for flere Formationers Vedkommende, som ikke forekomme i Danmark og paa den skandinaviske Halvø, gjorde Bestyreren en Rejse i afvigte Sommer til Baiern og Würtemberg for at indkjøbe Forsteninger fra Juraformationen dels paa selve Findestederne hos Arbejderne, dels ved Udvalg hos Mineralhandlerne i Heidelberg og Bonn. Det vil dog være nødvendigt i indeværende Aar at fremkomme med et Andragende om Bevilling til yderligere Supplering af nogle andre Formationer, for at ogsaa de kunne blive repræsenterede paa en for det nye Museum passende Maade.

Til Brug ved Forelæsningen over Krystallografi er anskaffet fra Berlin 50 store Krystalmodeller af Pap for 143 Kr.

Hvad den *geologiske Undersøgelse af Danmark* angaaer, da er den i 1891 fortsat i Overensstemmelse med den lagte Plan for samme. Af den derom under 15de December 1891 til Ministeriet indgivne Beretning fremgaaer det, at Undersøgelserne ere foretagne af Geolog Rørdam med 2 Assistentter i den nordøstlige Del af Sjælland og af Geolog Steenstrup ligeledes med 2 Assistentter i Vendsyssel. Den Førstnævnte har tilendebragt sine Undersøgelser af Saltvandsalluviet i den nævnte Landsdel, og den Sidstnævnte venter snart at faae færdig en tilsvarende Beretning for Vendsyssels Vedkommende.

Assistent Madsen, der i 2 Aar har deltaget i Undersøgelserne i Nordsjælland, har foretaget en teknisk Rejse i Norge og Sverige med Understøttelse af det Lassenske Rejsestipendium, og det har tillige været overdraget ham at foretage Studier og Indsamlinger til Museet af skandinaviske Bjergarter, som kunne antages at have afgivet Materialet til en stor Del af vore Rullesten. En saadan Samling er især nødvendig ved den geologiske Undersøgelse for derved at kunne paavise en Del af Rullestenenes Hjemstavn og Retningen af deres Bevægelse i Istiden. Den største Del af Samlingen henstaaer uaabnet, indtil Assistent Madsen er vendt tilbage fra Berlin i Slutningen af Marts.

I Aaret 1891 have de enkelte Afdelinger i Museet faaet følgende *Forøgelser*:

A. *Mineralsamlingen*: 1) Grosserer Maroni har foræret Museet en Samling Mineralier fra Snarum i Norge; 2) Hr. Schartum-Swensen har lige-

ledes foræret Museet større Prøver af alle de i Norge forekommende teknisk vigtige Mineralier; 3) kjøbt af G. Flink i Stockholm 9, for en Del nye Mineralier fra Sverige (102 Kr.); 4) af Mineralhandler Droop i Leipzig: krystalliserede Mineralier fra Tydskland og England; 5) af Mineralhandler C. Riemann i Gørlitz: Mineralier fra Tydskland og Italien; 6) af Dr. Eger i Wien: Mineralier fra Tydskland og en Meteorsten, falden 1889 i Serbien, hvis Vægt er 110 Gr.; 7) af Mineralhandler Ward i U. S. Amerika 6 slebne Stykker Meteorjern, fundne i Amerika (307 Kr.) og 8) af Vogt & Hochgesang i Berlin 115 tyndslebne og orienterede Mineralier (185 Kr.).

Mindre Gaver ere modtagne af Docent Hannover, Museumsdirektør, Justitsraad Herbst, Vicekonsul P. Møller i Conception i Chile, Ritters Reisebureau og Kommunalæge Stockfleth.

B. Den almindelig geognostiske Samling. 1) Fra Ingeniør Foss Forsteninger og Stenarter fra Ifvø i Sverige; 2) fra Geolog Rørdam Forsteninger og Stenarter fra Hunneberg i Vestergötland; 3) kjøbt af Student Ottesen Brudstykker af en usædvanlig stor Nautilus danicus fra Annetorp i Skaane, 4) Assistent Madsens Samling af Bjergarter fra Angermanland og Jemtland i Sverige; 5) Direktør Conwentz i Danzig har foræret Museet en Suite af alle de forskellige Varieter af Rav, der forekomme i Samland; 6) kjøbt af Mineralhandler Droop i Dresden baade de almindelige og Kontakt-Mineralierne, der forekomme i Sachsen; 7) tilbyttet fra Dr. Krantz i Bonn Forsteninger fra den devoniske og permiske Formation fra Keuper-, Jura- og Kridtformationen i Tydskland og Amerika; 8) Museets Bestyrer kjøbt i Kalkbruddene ved Solenhofen i Baiern en Samling Forsteninger fra den hvide Jura og 9) hos Blatz i Heidelberg Forsteninger sammesteds fra, saavel som fra Keuper og Lias; 10) dels tilbyttet, dels kjøbt af Dr. Riemann i Gørlitz Forsteninger af Planter fra Amerika, af Fiske, Insekter og Cephalopoder fra Lias og Jura i Tydskland og England samt Tænder af tertiære Pattedyr fra Frankrig og Amerika; 11) modtaget fra Professor Rosenbusch i Heidelberg Bjergarter fra Pantellaria; 12) Mr. Knight i Victoria i Australien har tilstillet Museet en Samling Graptolither.

Mindre Gaver har Museet faaet fra Ingeniør Colding, Docent Hannover, Konsul Krebs, Oldnordisk Museum, Dr. v. d. Recke, Forpagter Søltøft i Sverige og Fysikus Schierbeck i Reykjavik.

C. Den danske geognostiske Samling. 1) En Samling Forsteninger fra Andrarums-Kalken ved Øleaa, indsamlede for Museets Regning af Fabrikbestyrer Holm; 2) Forsteninger og Bjergarter fra forskellige Formationer paa Bornholm, indsamlede af Museets Bestyrer paa en geognostisk Reise; 3) fra Museumsassistent, Docent Ussing Kridtforsteninger fra Omegnen af Aalborg; 4) Kaptajn i Søetaten Wandel foræret Museet et Exemplar af den sjeldne Cyathidium holopus fra Faxekalken; 5) Stud. polyt. E. Schmidt indsamlet for Museet Forsteninger i Stevns Klint og i Saltholmskalken i Bunden af Kalkbrænderihavnen; 6) Stud. polyt. Aagaard foræret Museet en Del Forsteninger fra Saltholmskalken; 7) kjøbt af Gaardmand S. Nielsen i Skjolddelev 7 Stykker dansk Rav med Insekter; 8) fra Stud. polyt. Ottesen modtaget Forsteninger fra Cyprina-Leret paa Langeland; 9) af Tandlæge Lindhardt tilbyttet en subfossil Elefant-Tand, funden ved Faxe; 10) en Suite

Diatomee-Kisel fra Langaa foræret Museet af Justitsraad Kabell; 11) kjøbt af Højskolelærer Sievert en større Samling Forsteninger i Rullesten, samlede af ham i Omegnen af Aarhus.

Endvidere modtaget en Suite Boreprøver fra en Dybde af 343—595 Fod fra en Boring i Aarhus og fra Boringer i Middelfart, henholdsvis fra Boremester Poulsen og Ingeniør Reck.

Mindre Prøver ere modtagne fra Justitsraad Abrahams, Stud. polyt. Aagaard, Inspektør V. Boye, Gartner H. Fjord ved Ladelundgaard Højskole, Stud. mag. Hartz, Forpagter Hastrup, Cand. polyt. Jensen paa Bornholm, Krigsraad Koch i Svendborg, Stud. mag. Mentz, Direktør Mortensen i Faxe, Strandkontrollør Nielsen i Klitmøller, Dr. phil. Pingel, Ingeniør W. Schäffer og Godseier Wetsche ved Viborg.

Af *Muscets Doubletsamling* er afgivet:

1) Til Tandlæge Lindhardt 37 af de almindeligst forekommende Mineralier (Ækivalent for C. 9.); 2) et Stykke tellurisk Jern fra Ovifak paa Disko til Mineralhandler Ward fra Amerika, vog 45 Pund (Ækivalent for det under A. 7 anførte Meteorjern); 3) Mineralhandler Dr. Riemann en Samling grønlandske Mineralier (Ækivalent for A. 5); 4) Mineralhandler Pech grønlandske Mineralier som Ækivalent for de i Beretningen for 1890 under A. 6 anførte Mineralier; 5) Mineralhandler Dr. Krantz i Bonn en Samling grønlandske Mineralier, vurderet til 847 Mk., hvorfor er modtaget som første Sending de under B. 7 anførte Forsteninger; 6) Professor, Dr. Groth i München Basalt med Jern fra Ovifak og Mellemfjorden paa Disko, hvorfor er lovet et Ækivalent; 7) afgivet en lille Meteorit (10 Gr.) fra Selica og 225 Kr. i Bytte for den under A. 6 nævnte større og bedre Meteorit sammesteds fra; 8) Docent A. Thomsen 1ste Levering af teknisk vigtige Mineralier til Brug ved Forelæsningerne paa polyteknisk Lærestanstalt.

Museets *Haandbibliothek og Kortsamling* har modtaget Fortsættelserne af:

Neues Jahrbuch für Mineralogie etc.; Zeitschrift für Krystallographie; V. Goldschmidt, Index d. Krystalformen; Zittels Handbuch für Palaeontologie; sammes Palaeontologische Wandtafeln og Paléontologie française. Endvidere kjøbt: Groth, Tabellarische Uebersicht der Mineralien; Heer, Die Urwelt; Neymayrs Erdgeschichte I—II; Wettstein, Die Fischfauna d. Tertiären Glarneschiefers, o. fl. a. Fra d. Kgl. Danske Videnskabernes Selskab: Fortsættelserne af Norges geologiske Undersøgelse (2 Blade) og geografiske Opmaaling (15 Blade), Finlands geologiske Undersökning (2 Blade med tilhørende Beskrivelse), samt Skrifterne, der ere udgivne af United States geological survey og Geological survey of Minnesota, Canada, Pennsylvania og Illinois samt British Museums natural history, o. fl. a. Fra Smitsonian Institution: Annual report 1888 og 1889. Fra Professor H. B. Geinitz: Ueber einige Lycopodiaceen und die Graptolithen d. Mineral. Museum in Dresden. Fra zoologisk Museum: Megatheridæ Musei zoologici universitatis havniensis (9 Fotografier).

I Aaret 1891 har Bestyreren i Museet holdt Forelæsning over Danmarks Geognosi for 26 Tilhørere, foretaget en geognostisk Excursion til Bornholm med 27 Polyteknikere, samt foretaget Studierejser til Bornholm,

Langeland, det sydligere Baiern og Würtemberg. Museet har været benyttet i Foraarshalvaaret af 23 og i Efteraarshalvaaret af 58 Studerende. Det har været aabent for Publikum en Gang ugentlig.

Docent Ussing har i Museet holdt Forelæsninger over Petrografi med tilhørende Øvelser for 6 Tilhørere og over Krystallografi og Mineralogi for 57 Tilhørere. Desuden har han foretaget en Studierejse i det nordlige Jylland.

5. Det kemiske Laboratorium 1891—1892.

(Professor, Dr. med. & phil. Julius Thomsen.)

Laboratoriet har i Efteraarshalvaaret 1891 og Foraarshalvaaret 1892 været besøgt af henholdsvis 199 og 208 Studerende. Alle Arbejdspladser have været optagne, og et større Antal Studerende, som ikke kunde modtages, bleve henviste til den polytekniske Lærestalts Laboratorium. Antallet af Tilhørere ved Efteraarsforelæsningerne steg til 256 (ved Slutningen 172.) Nærmere Oplysning giver nedenstaaende Sammenstilling.

Deltagere i praktiske Øvelser.

1891—1892.	Medicinske Studerende.	Farmaceutiske Studerende.	Polytekniske Studerende.	Andre Studerende.	Ialt.	
					Studerende.	Antal af ugentl. Arbejdstimer.
Høsthalvaar 1891	148	49	2	—	199	1862
Vinterhalvaar 1892	176	31	1	—	208	1872

Afholdte Examinier.

1891—1892.	Lægevidenskabelig Forberedelsesexamen.	Farmaceutisk Examen.	Polyteknisk Examen.	Magisterkonferens.	Antallet af praktiske Prøver.
Januar 1892	35	32	4	»	139
Juni 1892	81	28	»	»	165

6. Den Arnamagnæanske Stiftelse 1891.

Den Arnamagnæanske Stiftelse har i det forløbne Aar (1891) ved gennem Testament af Legatets afgangne Bestyrelsesmedlem og Efor, Professor K. Gislason, at være indsat til dennes Universalarving modtaget en Tilvæxt

af c. 16000 Kr., der i sin Tid som et særligt Fond blive at anvende til Fremme af nordisk Oldtidsvidenskab paa nærmere angiven Maade.

I Aarets Løb ere af Katalog over den Arnamagnæanske Haandskriftsamling II. Binds Ark 16—28 trykte og Redaktionen af det til Katalogarbejdet tilvejebragte Materiale tilendebragt. 1ste Stipendiar har paa Grund af anden litterær Virksomhed været fritagen for at arbejde i Legatets Tjeneste, 2den Stipendiar har, foruden at bistaa ved Korrekturlæsning af Katalogen, afsluttet Registreringen af de islandske Diplomer.

— I Skrivelse af 6te Marts 1892 til Konsistorium meddelte den Arnamagnæanske Kommission, at den, da afdøde Professor, Dr. phil. Gislason havde indsat den Arnamagnæanske Stiftelse til sin Universalarving, havde ansét det for sin Pligt at sætte et Monument paa hans Grav og stadig at frede om det. I Anledning heraf var der i Reguskabet for 1891 opført: »til Monumentet til Graven 171 Kr. 50 Ø. og til Vedligeholdelse af Gravstedet 8 Kr.«. Revisionen havde imidlertid »uden Hensyn til disse Udgifters reelle Berettigelse ansét det for tvivlsomt, om Kommissionen havde formel Beføjelse til at afholde dem uden Konsistoriums Samtykke. I Henhold til Komiteens Indstilling approberede Konsistorium ved Skrivelse af 12te Marts 1892 de fornævnte af Kommissionen truffne Foranstaltninger med Hensyn til Anbringelsen af et Monument paa afdøde Professor Dr. Gislasons Gravsted og dette Gravsteds Vedligeholdelse.

XI. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Forandring i Eforierne.

Efter Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Dr. juris Goos' Afgang fra Universitetet overdrog Konsistorium under 9de September 1891 Eforierne for følgende af ham bestyrede Legater saaledes: Bartholin-Finckes Legat og Stipendium Anonymi til Professor, Dr. theol. *H. Scharling*; det Hurtigkarlske Legat til Professor, Dr. juris *Matzen*; Ronges, Skrikes og Stampes Legater for Studerende samt Stampes Rejsestipendium til Professor *Deuntzer*; Bircherods og Hammerichs Legater til Professor, Dr. theol. *P. Madsen*; Liliendahls Legat til Professor Dr. juris *W. Scharling*; Legatum Julianum til Professor, Dr. phil. & juris *Ussing*; det Schou-Bechmannske Legat til Professor, Dr. juris *Steenstrup* og Bartholins Legat til Professor, Dr. phil. *Zeuthen*; Eforiet for Borchs Kollegium med dertil hørende Legater blev overdraget til Professor, Dr. phil. *Wimmer* og det akademiske Værgemaal for Frue og Hvidovre Kirker til Professor, Dr. juris *Matzen*. Regnskaberne for det da indeværende Regnskabsaar bleve dog afsluttede af den tidligere Efor og Værge.

— Konsistorium valgte den 9de s. M. Professor, Dr. juris *H. Matzen* til Medlem af Bestyrelseskomiteen for Kommunitetets Stipendievæsen for et Tidsrum af 5 Aar fra s. D. at regne.

— Under 20de November 1891 tiltraadte Professor, Dr. phil. *Holm* som en af Bestyrerne af Professor Svend Grundtvigs Legat.